Војнопензионерске теме и дилеме

ВРЕМЕ ЗА ПЛАНИРАЊЕ САДРЖАЈНИХ АКТИВНОСТИ

Програмски оквир УВПС довољно је широк за организовање разнородних активности које заокупљају пажњу војних пензионера. За предстојећи период најважније је омасовљење чланства. То је практично, дугорочно гледано, стратешки задатак од којег зависи судбина Удружења.

Ево, крај је августа, што за многе представља време, односно границу до када треба окончати годишњи одмор. Међународна организација рада је својевремено усвојила конвенције о годишњем одмору и о плаћеном мировању, то јест одсуствовању са посла. Била је то и остала значајна тековина човечанства. Када су у питању пензионери, може да се каже да су они без радних обавеза током целе године и да имају могућност да одаберу најбоље термине за одмор. Има и оних који су, после пензионисања, наставили да раде, па је питање одмора у неку руку дискутабилно. Део пензионера везан је за унуке школарце које, помажући синовима и кћерима, одводе до школе и после наставе их доводе кућама. Они који поседују викендице и немају обавезе према унуцима, остају у њима чак до краја октобра. У сваком случају одмором се допуњују унутрашње батерије и хвата залет за обавезе у јесен и током зиме.

Свршетак лета и почетак јесени повољан је период за спортске активности. Нека од војнопензионерских удружења већ годинама учествују на Олимпијади трећег доба. Најпре су то општинска или регионална такмичења, а онда финална на републичком нивоу. Прилика је то да се организују излети са надметањима војних пензионера. У сваком случају дружење је најважније. Одлазак у природу веома је лековит. Такав поход могао би да се оплемени брањем лековитог биља, нарочито чајних, потребних у зимске дане. Тамо би могли да се надмећу у древним спортским дисциплинама попут бацања камена с рамена, скоку из места у даљ, брзом ходању... Машта може свашта, па и много тога да смисли. Лагана шетња од неколико километара и те како је потребна времешним људима.

Коначно септембар је време да се окупе чланови месних и општинских организација УВПС, како би, после летње паузе, отпочели планске активности. Питање свих питања за предстојећи период јесте омасовљење чланова. Наиме, током летњих месеци један број професионалних подофицира и официра отишао је у пензију, најчешће без информација о томе шта све може да им пружи Удружење војних пензионера Србије. Таква информација је веома важна. Најпогоднији начин да се о томе обавесте јесте уз помоћ колеге који је отишао у пензију пре годину, две или три, а чланови су Удружења. Лични пример је свакако пресудан. Када се потенцијалном члану пренесу информације о томе шта све може да му пружи организација са дугом традицијом која брине о друштвеном статусу војних пензионера, значајан део посла је завршен.

Ком јату ће да се прикључи новопечени војни пензионер, ако неће својим колегама са којима је деценијама делио добро и зло. За оне који нису решили стамбени проблем, Удружење се стара да, у складу са прописима, дођу до крова над главом. Здравствени проблеми се такође брже и ефикасније решавају ангажовањем УВПС. Фонд за социјалну и хуманитарну помоћ помаже свима онима који по члану домаћинства имају мале приходе. Али и свима који, на основу лекарских налаза, треба да користе одређене лекове, а они нису на позитивној медицинској листи. Та помоћ није условљена висином месечних примања по члану домаћинства. Удружење пружа административну и правну помоћ члановима у комуникацији са државним органима и друштвеним институцијама. Чланови могу у Удружењу да добију савете како на најбољи начин да реше своје проблеме. Веома важна улога УВПС је у области информисања, јер посредством веб сајта и гласила ,,Војни ветеран“ чланови се обавештавају, како би то народ рекао, шта се иза брда ваља. Када се догоде извесне промене, интерни медији о томе веома исрпно извештавају. Удружење често организује културно-забавне садржаје или обезбеђује повољности приликом ,,конзумирања“ културних садржаја. Спорт и спортске активности такође имају своје место и улогу у оквиру активности УВПС. Слободно време војних пензионера, ангажовањем организације, може да се ,,утроши“ на занимљиве садржаје. Излети и вишедневна путовања омогућавају члановима да боље упознају људе и наше крајеве. Од посебног је значаја обилазак културно-историјских знаменитости и музејских поставки. Чланови су укључени у активностима неговања традиција ослободилачких ратова. Посебно је значајно што се у оквиру организације негују војничке традиције.

Све ове информације треба да продру до оних који су тек отишли у пензију. Да ли ће се то учинити непосредно, у слободном разговору, или организовањем групног дијалога у касарни пред одлазак у пензију или у просторијама Удружења, зависи од конкретних околности. Најважније је да општинске и градске организације УВПС о томе брину и чине све да млађе колеге буду ваљано информисане. Прилив нових чланова ће се свакако позитивно одразити на учесталост и квалитет активности организација УВПС. Млађи ће свакако преузети део организаторских послова и бити снага која вуче напред.

За одвијање активности УВПС веома је важно да месне, општинске и градске организације имају простор за рад. Негде су то само термини за коришћење простора, па стога треба бити економичан у ,,трошењу“ расположивог времена (најчешће имају термин у месним заједницама једном недељно или једном у две седмице). Тамо где војни пензионери имају просторије на стално коришћење, могуће је организовати разноврсне активности различитог трајања. То је заправо велика предност у оквиру услова за рад.

Било би добро да општинске и градске организације, тачније њихова руководства, повремено пруже прилику члановима да се изјасне око конкретних активности. То ће рећи да је могуће спровести и анкете у вези са наредним задацима. Споменућемо овом приликом неке врсте активности које нам се чине да су донекле запостављене. Наиме, реч је о трибинама, предавањима и тематским скуповима. То је уједно и веза са професијом и актуелним догађањима од интереса за војне пензионере. Као пример можемо навести употребу дронова у савременом ратовању. Том приликом било би речи и о борбеној авијацији, противваздухопловној одбрани, новим средствима за обарање малих летећих циљева. Додајмо и занимљиву расправу о томе како војници могу да се заштите од претећих ,,немани“ који лете. Реализатори трибине могли би да буду војни пензионери који помно прате новотарије у ратовању. Тај посао би могао да одради и официр који у јединици с којом сарађује УВПС прати актуелна дешавања у ратоводству. Оваква активност, може се проценити, заинтересоваће већи број чланова.

Друга могућа тема за расправу у оквиру војнопензионерске организације јесте ,,Студија дугорочне пројекција пензијског система Србије од 2025. до 2070. године“. Реч је о материјалу који пружа одговоре на многа питања везана за пензије. Мало је војних пензионера које не занима ова тема. Стога је заиста важно аналитички приступити будућности кровне војнопензионерске организације. Живот доноси нове теме и дилеме. Треба само засукати рукаве и упустити се у позитивне авантуре. Срећно!

Звонимир ПЕШИЋ

Обележавање Дана санитетске службе на ВМА

ПОУЗДАНИ СТУБ СИСТЕМА ОДБРАНЕ

Свечаност поводом 30. јула - Дана санитетске службе одржана је на Војномедицинској академији у присуству в. д. секретара Министарства одбране Небојше Николића, његовог преосвештенства владике липљанског и војног Доситеја, ректора Универзитета одбране бригадног генерала проф. др Бобана Ђоровића, начелника Управе за телекомуникације и информатику (J-6 Генералштаба Војске Србије генерал-мајора Милета Витезовића, деканице Медицинског факултета ВМА проф. др Соње Марјановић, руководилаца војноздравствених установа и организацијских јединица Управе за војно здравство и пријатеља.

Начелник Управе за војно здравство бригадни генерал проф. др Драган Динчић у обраћању је истакао да је војно здравство један од стубова система одбране и институција која готово два века чува традицију, знање и поверење грађана. Подсетио је на богату историју српског војног санитета, од његових зачетака и пионира војне медицине, до савременог развоја Војномедицинске академије и других војноздравствених установа, нагласивши да су стручност, одговорност и посвећеност пацијенту вредности на којима се систем континуирано гради. Говорећи о садашњости и будућности војног здравства, нагласио је значај улагања у људе, унапређења услова рада, модернизације опреме и образовања младих кадрова, уз захвалност Министарству одбране на подршци у јачању капацитета војног здравства. Посебно је похвалио истакнуте појединце и младе лекаре који својим резултатима на домаћим и међународним стручним скуповима потврђују висок углед војног здравства Србије.

На крају обраћања поручио је да војно здравство представља национално добро које превазилази интересе појединаца, изразивши уверење да ће, ослањајући се на традицију, знање и заједништво, наставити да унапређује здравствену заштиту припадника Војске Србије и свих грађана Републике Србије.

Прослава 187 година санитетске службе била је прилика за саопштавање стимулативних мера припадницима војног здравства, као и за уручење захвалнице AMSTTE војномедицинском тиму за освојено прво место на међународном такмичењу, које је у своје и у име колега примила kIk др Мина Станић.

Присутнима се обратио владика липљански и војни Доситеј осврнувши се кроз своју архипастирску реч на повезаност медицине и вере. Програм свечаности додатно је обогатио октет Уметничког ансамбла Министарства одбране "Станислав Бинички" уз диригенткињу Катарину Божић.

Честитка председника УВПС начелнику Управе за војно здравство

У СЛУЖБИ ВОЈНИХ ОСИГУРАНИКА

Поводом Дана војне санитетске службе председник УВПС Миломир Миладиновић упутио честитку начелнику Управе за војно здравство МО бригадном генералу проф. др Драгану Динчићу следеће садржине:

,,Припадницима војне санитетске службе, у име Удружења војних пензионера Србије и у своје лично, упућујем срдачне честитке поводом 30. јула - Дана војне санитетске службе.

Кроз историју дугу 187 година великани војног санитета су своје животе посветили медицини и војсци.

Тешко је набројати све ситуације (ратови, катастрофе, пандемије...), у којима је доказано да је војно здравство највиталнији и најфлексибилнији део друштва када је требало сачувати људске животе.

Изузетно смо привилеговани што смо корисници услуга војног санитета, сигурни да ћете поверење које су стицале генерације, уз одговарајућу подршку руководства државе и Министарства одбране, наставити даљи развој и напредак на задовољство свих грађана Србије.

Као и до сад имаћете нашу подршку и желимо вам добро здравље, личну и породичну срећу".

Иницијатива за изградњу споменика пострадалим у Тузланској колони

ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВЕ

Удружења ветерана са седиштем у Дому ВС у Београду недавно су Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, упутили колективну Иницијативу за изградњу заједничког споменика пострадалим припадницима ЈНА, њих 54, у тузланској колони 15. маја 1992, године.

Повод и подстицај за незаборав и трајно сећање на пострадале припаднике ЈНА у данима растакања, разбијања и нестанка СФРЈ, трајно

Додела социјалне и хуманитарне помоћи **у јуну** 2026. године

ЗА ЛЕТЊИ ОПОРАВАК

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Секретаријат ГО УВПС је на седници одржаној 8. јула 2026. године, размотрио и обрадио захтеве достављене у јуну 2026. године о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) **Материјално стање**

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

ОпОр Ниш ВГ: 42.000,00 – по члану 35.082,08 динара;

ОпОр Зрењанин СС: 42.000,00 – по члану 33.785,53 динара;

ОпОр Стара Пазова ЖР: 32.000,00 – по члану 41.775,05 динара;

ОпОр Зајечар ЧДД: 32.000,00 – по члану 35.082,08 динара;

ОпОр Нови Сад БВ: 42.000,00 – по члану 27.553,33 динара;

ОпОр Ниш ЈС: 42.000,00 – по члану 28.949,95 динара;

ОпОр Земун ТМ: 42.000,00 – по члану 23.688,76 динара;

ОпОр Ниш ЈС: 42.000,00 – по члану 25.820,67 динара;

ОпОр Панчево ЈЖ: 42.000,00 – по члану 35.082,08 динара;

Б) **Здравствено збрињавање**

ОпОр Нови Београд ВМ: 30.000
ОпОр Нови Београд ДМ: 20.000
ОпОр Обреновац ПЈ: 25.000
ОпОр Ниш РД: 25.000
ОпОр Земун КЈ: 25.000
ОпОр Земун МТ: 30.000
ОпОр Нови Београд СП: 30.000
ОпОр Врање ГД: 35.000
ОпОр Крагујевац ВМ: 25.000
ОпОр Јагодина МВ: 20.000
ОпОр Нови Београд БМ: 25.000
ОпОр Нови Београд МП: 20.000
ОпОр Нови Сад ХД: 25.000
ОпОр Зајечар ФМ: 25.000
ОпОр Нови Београд ЛМ: 20.000
ОпОр Ниш ММ: 20.000
ОпОр Нови Београд БЂ: 25.000
ОпОр Нови Београд БД: 20.000

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне до 10. јула 2026. Захтеви који буду достављени од 1. до 31. јула 2026. године, биће решавани почетком августа 2026. године.

Обрадио Секретаријат

Додела социјалне и хуманитарне помоћи **у јулу** 2026. године

КОЛЕГА КОЛЕГИ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Секретаријат Главног одбора одбора је на седници одржаној 31. јула 2026. године, размотрио и обрадио захтеве достављене у јулу 2026. године о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) **Материјално стање**

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

ОпОр Прокупље РР: 34.000,00 – по члану 26.687,97 динара;

ОпОр Зајечар МД: 50.000,00 – по члану 11.308,57 динара;

ОпОр Зајечар ДМ: 50.000,00 – по члану 19.614,79 динара;

ОпОр Ужице ТД: 42.000,00 – по члану 17.741,72 динара;

ОпОр Врање АИ: 42.000,00 – по члану 28.557,45 динара;

ОпОр Прокупље ВП: 42.000,00 – по члану 23.688,76 динара;

ОпОр Прокупље ЈМ: 34.000,00 – по члану 34.987,24 динара;

ОпОр Ниш БП: 34.000,00 – по члану 33.299,91 динара;

Б) **Здравствено збрињавање**

ОпОр Ниш ДМ: 20.000,00 –
ОпОр Земун КМ: 30.000,00 –
ОпОр Нови Београд РБ: 30.000,00 –
ОпОр Нови Београд КМ: 20.000,00 –
ОпОр Прокупље МР: 20.000,00 –
ОпОр Прокупље ПЉ: 20.000,00 –
ОпОр Вождовац МП: 30.000,00 –

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне до 5. августа 2026. Захтеви који буду достављени од 1. до 31. августа 2026. године, биће решавани почетком септембра 2026. године.

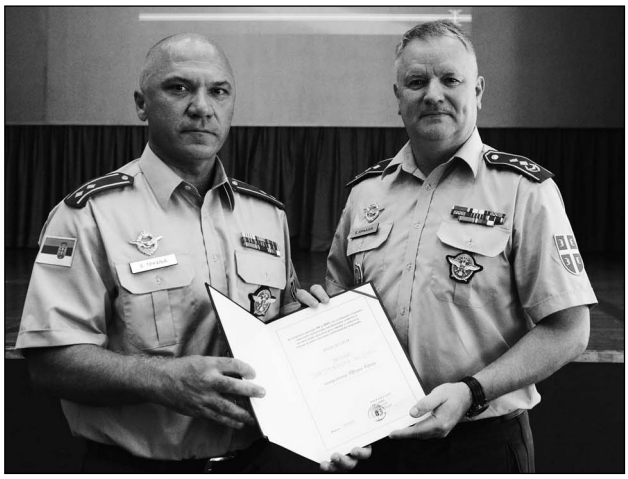
Обрадио Секретаријат

сећање на једну епоху страдања, као опомена и наук за будуће генерације.

,,Реализацијом ове иницијативе заједно бисмо изразили пијетет према убијеним припадницима ЈНА који су погинули за државу које више нема. Временом у заборав тону и њене неспорне вредности и идеали који су, у тим смутним и неизвесним данима, плаћени животима оних који су часно извршавали своју узвишену обавезу да беспоговорно служе домовини, тако би их на неки начин учинили бесмртним.

Дали су највише што су имали за своју домовину, своје животе, сматрамо да један овакав чин представља неговање успомена на њих и начин да се не препусте забораву“, каже се у Иницијативи.

Текст иницијативе упућен је још Кабинету министра одбране и Управи за традицију стандард и ветеране МО.

Обележавање Дана авијације Војске Србије

УРУЧЕНА ПРИЗНАЊА

Дан рода авијације Војске Србије — 2. август свечано је обележен у Команди Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране и на војним аеродромима, у спомен на дан када је, 1893. године, донета уредба којом је било предвиђено да се по једна ваздухопловна балонска чета налази у саставу сваке дивизије Војске Краљевине Србије.

Командант Ратног ваздухопловства и ПВО генерал-мајор Бране Крњајић је поводом празника, на свечаности у Дому ваздухопловства, уручио пилотима златне летачке знакове и звања инструктора летења.

Он је истакао да Дан рода авијације обележавамо гледајући у будућност са оптимизмом и осврнуо се на најважније резултате у роду авијације.

— У протеклих десет година извршено је опремање са више различитих типова авиона, хеликоптера и даљински пилотираних ваздухоплова. Набављена су бројна савремена ваздухопловна убојна средства и друга опрема, што је значајно допринело да наша авијација буде респектабилна снага на овим просторима — закључио је генерал Крњајић.

Поводом Дана авијације уручене су награде најистакнутијим појединцима и положени су венци на спомен-обележја испред Команде РВ и ПВО и на војним аеродромима, која чувају успомену на јунаке који су животе положили бранећи отаџбину од НАТО агресије 1999. године.

Из активности Главног одбора УВПС

У ПРВОМ ПЛАНУ ЗДРАВЉЕ ВОЈНИХ ОСИГУРАНИКА

Усред топлотног таласа који је захватио нашу земљу, председник Удружења Миломир Миладиновић са сарадницима, не часећи ни часа, посетио је кључне институције система одбране да би на лицу места са челницима тих установа размотрили актуелно стање и перспективу статуса корисника војне пензије.

Представници УВПС са челницима Управе за војно здравство МО

У складу са програмом рада Главног одбора и закључцима са изборне Скупштине УВПС од 25. јуна ове године, на иницијативу председника УВПС, одржани су разговори о проблемима здравственог збрињавања војних осигураника са руководствима Фонда СОВО (29.јула), Управом за војно здравство (4. августа), Управом за традицију, стандард и ветеране (14. јула) и Медија центром ,,Одбрана“ (16. јула) Министарства одбране Републике Србије.

Удружење војних пензионера Србије изражава задовољство због начина и садржаја вођених разговора, искрених одговора на питања и спремности да се војним осигураницима пружи одговарајућа, а квалитетна социјална заштита и здравствено осигурање.

Са руководством Фонда за СОВО, састанак је одржан у просторијама Фонда. Покренута су питања из области здравственог збрињавања и друга која се односе на остваривање права војних осигураника, која им по новом Закону о војном здравству и социјалној заштити припадају.

Директор Фонда за СОВО, пуковник др Радан Костић и његов заменик пуковник Јовица Матејић, нагласили су да су у Фонду значајно унапређене услуге према правима војних осигураника из надлежности Фонда. Унапређене су услуге за исплату путних трошкова, накнаде за помагала и лекове, могућности да посебним аутобусом, за сада из Новог Сада, Краљева и Крагујевца (које плаћа Фонд), војни осигураници превозе до ВМА у Београду.

Изражено је обострано задовољство због добре снабдевености лековима и санитетским материјалима. Уговорима са 25 држава, Фонд је обезбедио лечење војних осигураника када путују или бораве у иностранству, уз претходно прибављене наменске потврде у Фонду и од изабраних лекара. До краја ове године, по уверавањима из Фонда, треба да профункционише војноинформациони систем, а затим и да се обави дистрибуција здравствених електронских картица.

Фонд за СОВО убрзано ради на обнови уговора са РФЗО Републике Србије, којим ће се, на опште задовољство и на бољи начин, решити проблем здравственог збрињавања војних осигураника у местима где нема војноздравствених установа.

Делегацију УВПС са председником Миломиром Миладиновићем на челу, примио је начелник Управе за војно здравство бригадни генерал проф. др Драган Динчић са замеником пуковником доц. др Немањом Боровчанином и референтом за односе са јавношћу војним службеником Бојаном Ромић. Наглашена је потреба да УВПС, својим конструктивним предлозима, указује и утиче на јединствен начин рада војномедицинских установа и да се на јединствен начин решавају настали проблеми. Истакнуто је (начелник проф. др Драган Динчић) да је војно здравство институција за коју војни осигураници и припадници војног здравства треба да се боре за што бољи статус и квалитет здравствених услуга.

Војни осигураници, као и до сада, имаће и даље приоритет у лечењу на ВМА. Број војних осигураника је значајно мањи, па је неопходно да се део капацитета (ВМА) уступа цивилним осигураницима. Питање третмана војних осигураника, који на прегледе у ВМА долазе из унутрашњости земље и других гарнизона, остаће у приоритету не само за прегледе, него и за друге дијагностичке процедуре, и у начину заказивања. Управа за војно здравство прихвата предлог и потребу за отварање геронтолошких центара, о чему Удружење има подршку и од Фонда за СОВО.

Са разумевањем су прихваћени предлози да се у неким војномедицинским центрима (ВМЦ Нови Београд) приступи изради приступних рампи, лифта и слично, како би се осигураницима олакшао долазак на прегледе код својих изабраних лекара. Изражена је потреба да се УВПС, чешће, и са аргументима, обраћа Управи за војно здравство, уз пуно разумевање за решавање заједничких проблема на корист војним осигураницима.

Председник УВПС је са својим сарадницима, 14. и 16. јула ове године, реализовао разговоре са начелником Управе за традицију, стандард и ветеране пуковником др Ђорђем Калањом и заступником директора Медија центра МО ,,Одбрана“ потпуковником Игором Митровићем. На обострано задовољство, уз пуно уважавање, за садржаје рада УВПС, разматрана су питања о начину коришћења капацитета Министарства одбране и Војске Србије. Указана је потреба, да се годишњим пријавама, усагласе захтеви УВПС, укључујући општинске и градске организације, како би се у најмањој могућој мери избегли неспоразуми због непоштовања процедуре правовремених пријава или различитих тумачења.

У свим разговорима, учесници су упознати са новим кадровским решењима и организационим променама у УВПС. Удружење изражава захвалност и поштовање према саговорницима за указано поверење према организацији војних пензионера Србије и спремност да проблеме решавамо заједнички на обострано задовољство.

Симеон Туманов

Обележен Дан Друге бригаде Копнене војске

ЗАПАЖЕНИ РЕЗУЛТАТИ

Заставни вод на свечаности

У недељу 12. јула у касарни Рибница у Краљеву, где је смештена Команда 2. бригаде КоВ са делом својих јединица, свештеници Епархије Жичке су очитали свету литургију и са домаћинима извршили сечење славског колача јер је крсна слава и Дан 2.бригаде од њеног оснивања 2007. године управо Дан светих апостола Петра и Павла, који су и заштитници јединице.

Подсетићемо зашто је баш тај дан одабран за крсну славу и Дан бригаде.

На Петровдан, 12. јула 1805. године, Карађорђе Петровић је са 6.000 устаника, извојевао победу над Турцима у ослобођењу тадашњег Карановца, а данашњег Краљева. У историји је тај догађај познат као Бој на Карановцу. У том бојy српски војници су под вођством Карађорђа показали невиђено јунаштво и врхунску сналажљивост, а након боја Карађорђе се показао и као изванредан преговарач и дипломата. Такву традицију би требало да настави и 2. бригада КоВ, што је до сада и чинила.

Прослава Дана бригаде је организована у касарни ,,Рибница", два дана раније, у петак 10. јула. Врхунска организација и много значајних гостију: командант Копнене војске генерал-мајор Зоран Насковић, команданти одређених јединица Војске Србије, бивши команданти 2. бригаде, представници локалних самоуправа, Српске православне цркве, полиције, борачких удружења и предузећа која су сарађивала са бригадом у обављању одређених задатака.

На прослави је била и делегација Градског одбора УВПС Краљева.

Гости су распоређени на свечано украшену бину, испред постројених јединица. Уследио је рапорт и пријем строја. Према протоколу дочекана је државна застава а и интонирана химна. Минутом ћутања одата је пошта погинулим и умрлим припадницима бригаде. Присутне је поздравио командант Копнене војске генерал-мајор Зоран Насковић, а припадницима јединице честитао успешно извршење постављених задатака. Прочитане су телеграмске честитке највиших војних команди и старешина. Командант бригаде бригадни генерал Небојша Недељковић поздравио јед присутне и подсетио на најзначајније задатке и успехе бригаде у последњих годину дана из све три мисије војске.

Из прве мисије посебно је истакао успешну реализацију задатака везаних за административну линију и копнену зону безбедности према Косову и Метохији, у врло сложеним условима. Јединице бригаде су непрекидно ангажоване на том простору а снаге су у сваком погледу додатно оспособљене и опремљене новим средствима ратне технике, савременим возилима и уређајима за прикупљање и обраду података на терену.

У оквиру друге мисије наглашено је ангажовање једне чете у Либану, у склопу међународних мировних снага од јануара ове године. Колико ризика има људство у тој мисији најбоље знају они сами, а посебно после ескалације ратних сукоба, од када могу бити изложени директном нападу или проглашени за легитимни циљ, тако да већи део времена морају бити у бункерима. Иначе, бригада дужи низ година шаље своју чету у Либан. Примерним радом и добрим извршавањем постављених задатака, јединица је Војску Србије и нашу земљу представила у најбољем светлу, што говоре и постигнуте оцене.

Нажалост, ова година ће бити упамћена и по смрти једног припадника јединице. У извршавању задатака 4. јуна погинуо је старији водник Милован Јовановић. Мировне снаге су му одале почаст у Бејруту 7.јуна, а 9. јуна је тело превезено у Србију и на аеродрому Никола Тесла приређен прихват уз највише почасти. Сахрана је обављена 10. јуна у насељу Ковачи код Краљева уз војне почасти и присуство најзначајнијих војних личности на челу са министром одбране Братиславом Гашићем.

На церемонији одржаној у Београду 3. јула председник Србије Александар Вучић је постхумно одликовао старијег водника Јовановића Орденом Карађорђеве звезде првог степена за нарочите заслуге у представљању Републике Србије у области безбедности и одбране. Орден је уручио његовом оцу Милошу Јовановићу, док је министарка одбране Шпаније Маргарита Роблес Фернандес одликовала Јовановића Крстом за војне заслуге са жутом траком Краљевине Шпаније и одликовање уручила мајци Ани. Иза покојног Јовановића остала је супруга и двоје малолетне деце.

У оквиру треће мисије (помоћ цивилним властима) најзначајније је истаћи ангажовање инжињеријског батаљона на поправци сеоских путева и њихово довођење у употребљиво стање. Поред тога војни лекари су често обилазили, прегледали и лечили старе и болесне на Пештеру и у Копненој зони безбедности.

Од колико је значаја постојање треће мисије најбоље се видело после земљотреса у Краљеву 2010. године и поплава 2014. године. Сва је срећа да потребе за оваквим видовима помоћи, ове а и претходних година, није било.

Најважније од свега је недвосмислени утисак да народ у Војску Србије има највише поверења, доживљава је као своју и да у најтежим ситуацијама може да рачуна на њену помоћ и заштиту.

Уследило је читање наредби о стимулативним мерама најбољим појединцима и посадама – јединицама а уручење је испред строја обавио генерал мајор Насковић.

Иза свечано постројених јединица у форми тактичко - техничког збора, постављена су најмодернија возила и наоружање којима је бригада опремљена, тако да су сви гости могли да то погледају и добију додатне информације за оно што им је најинтересантније.

На крају свечаности организована је заједничка закуска за све госте у великој сали Клуба војске уз лепо припремљене и сервиране ђаконије. Принцип шведског стола је дао могућност да се сви гости међусобно поздраве и размене по неку реч.

Градски одбор УВПС Краљево изражава посебну захвалност Команди бригаде за коректан однос и пружање помоћи у складу са својим могућностима.

Јован Симић

Све већа потреба за војним геронтолошким центрима

НЕДОСАЊАНИ САН

Специфичности војне професије изнедриле су потребу да се у оквиру система одбране формирају специјализоване установе које ће бринути о војним пензионерима. Њих су притисле тешке болести и више нису кадри да сами брину о себи

Наша земља се убраја у оне заједнице у којој је висок проценат старијег становништва (проценат оних који имају 65. и више година одавно је у самом врху светске статистике), што је условљено падом стопе наталитета, растом стопе морталитета, миграцијом младог и радноспособног становништва у друге земље, ратовима у окружењу, избеглиштво,социоекономским променама...

Озбиљне анализе демографа и других стручњака, који се баве овим проблемима, предвиђају да ће учешће старијих особа, који је око 25% од укупног броја становништва и даље расти.

Проблем старости одавно више није лични и породични проблем, него друштвена појава која све више заокупља пажњу државних и хуманитарних служби и институција и више научних дисциплина (геронтологије, демографије, психологије, медицине, социологије итд).

Београд је један од градова са највећим процентом грађана старијих од 65 година, а од корисника војног здравственог осигурања (у Београду) учешће оних који имају 65 и више година износи више од 50%.

На захтев Републичког одбора СУБНОР-а, у току 2008. године, подржан је финансијски и од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, одобрен и реализован пројекат "Унапређење положаја и војних инвалида у области здравствено-социјалне заштите" и пројекат „Организациона помоћ општинским одборима СУБНОР-а у реализацији активности у области здравствене и социјалне заштите".

Резултати студије опомињу

Пројекти су реализовани у шест општина Београда: Звездара, Гроцка, Земун, Младеновац, Нови Београд и Чукарица.

Обухваћено је 2.500 анкетираних упитником који је садржао тридесет питања са 60 модалитета одговора, груписаних у три области: општи подаци, социјалне прилике, здравствено стање - укључујући и потребе за здравственим услугама у кући, тешкоће при коришћењу здравствене заштите и др).

Анализа ових података је, између осталог, показала да постоји високи проценат физичке неспособности (потпуна непокретност код 8%, немогућност кретања без туђе помоћи у кући и ван њеа код 30%.), једна четвртина живи сама, а 40% са још једним чланом домаћинства нејчешће исте старости.

Резултати студије Мреже психосоцијалне подршке и Црвеног крста Србије („Политика", дневни лист од 13. 2. 2023. године), утврдила је да трећина старих особа у Србији пати од депресије и осећа потребу за неком врстом додатне психолошке помоћи и да у просеку имају пет актуелних здравствених тегоба.

Најчешће су у питању кардиоваскуларни проблеми, очни, локомоторни односно проблеми са мишићима, зглобовима и костима, велики број има хронични умор и опадање физичке снаге, као и отежано кретање.

Испитаници у овом пројекту, њих 41% живи са партнером, једна трећина живи сама, једна четвртина живи са дететом, док остатак испитаника станује са осталим члановима породице.

Ови резултати потврђују и многе друге студије које показују да у просеку свака особа старија од 65 година има четири и више хроничних болести. Најчешће се ради о болестима крвних судова и срца, мишићно-коштаним оболењима, болестима чула, неуролошким, психијатријским, болестима урогениталног тракта итд.

Особе старије од 65 година представљају највећу групу болесника која користи болничко лечење.

Све већи број старијих од 65 година

Како се ради о хроничним болестима које се не могу излечити, по отпуштању из болнице, након санације узрока пријема, појављује се код већине пацијената (поготово ако се ради о тешко покретним или непокретним пацијентима) потреба даљег медицинског наставка терапије. Код већине рехабилитације, редукције и социјалног збрињавања, нарочито ако живе сами или ако породица не може односно неће да обезбеди све оно што је неопходно за даљи њихов третман и опоравак.

Код нас нема поузданих стстистичких података али је познато да у Енглеској, на пример, више од једне трећине болничких кревета заузимају старије особе, а на трошкове неге старих утроши се више од 30% здравственог буџета.

Старење становништва је реалност и процес чије се последице не могу игнорисати, поготобу што је свака пета особа у Србији старија од 65 година а подаци Светске здравствене организације говори да ће њихов број континуирано расти.

Свакако треба узети у обзир и чињенице да:

- на основу података добијених од пружалаца услуга смештаја одраслих и стријих лица, чији је оснивач Република Србија или Аутономна покрајна покрајна Војводина, борави око 150-190 војних осигураника, а у лиценцираним домовима за старе на смештају се налази од 150-200 војних осигураника.

- накнаду за туђу негу и помоћ категорији војних осигураника, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање исплаћује за око 1.600-1.700 лица.

- за око 50-80 војних осигураника најтежих пацијената кућног лечења, у Београду ангажована је, ради медицинске неге у кућним условима, патронажна служба Завода за геронтологију, а услуге плаћа Фонд за СОВО.

Једини одговарајући центар,чији је оснивач Република Србија, у Београду је Геронтолошки центар Београд, који се налази на четири локације:

- на Бежанијској коси, капацитета 600 места, углавном за смештај независних (покретних) корисника,

- на Вождовцу, капацитета 270 места, за претежно независне (покретне) кориснике.

- на Карабурми, капацитета 221 места, за претежно покретне кориснике,

- Стационар капацитета 111 места, за зависне (непокретне) кориснике.

Предуго чекање за пријем

Уобичајено време чекања на место у овом геронтолошком центру за покретне кориснике, по нашим сазнањима је око две године а за непокретне и дуже.

Постоји наравно и већи број приватних домова (око 200) за смештај ових лица, углавном за покретне кориснике, од којих већина има веома скромне могућности за пружање здравствене и других услуга или са енормним ценама смештаја.

Основни недостаци постојећег стања, везаног за смештај у домовима за старе, су:

- Капацитети далеко испод потреба и тражње;
- Неодговарајући смештајни капацитети и несразмерна висина новчане накнаде који корисници издвајају;
- Неодговарајућа здравствена заштита и очување квалитета и функционалне способности корисника;

Брига о људима је начело које се дословно поштује у систему одбране

- У случају погоршања здавственог стања војни осигураници корисници ових установа (домова) за лечење имали би на располагању систем војних здравствених установа;

Уз ретке изузетке, не посвећује се довољна пажња активностима свакодневног живота корисника, менталном, физичком здрављу, како би се превенирале болести и спречиле компликације.

Због свега предходно наведеног, сматрамо да је неопходно да се у што је могуће краћем временском периоду, настави са започетим активностима на реализацији изградње Војног геронтолошког центра на локацији ВМЦ Карабурма.

Повољни услови

Компаративне предности ВМЦ Карабурма, организационе јединице Центра војномедицинских установа (ЦВМУ) Београд, као локације за геронтолошки центар су:

- ВМЦ Карабурма се налази у ул . Северни булевар бр. 1. на Карабурми и простире се на 4,5 ха.

- ВМЦ Карабурма је војноздравствена установа која у свом саставу има:

У оквиру примарне здравствене заштите: Службу опште медицинске помоћи, Гинеколошку службу, Медицину рада, Стоматолошку службу.

У оквиру секундарне здравствене заштите: Кабинет интерне медицине, Кабинет офталмологије, Кабинет отоларингологије, Кабинет хирургије, Кабинет дерматовенерологије, Кабинет радиологије, Кабинет пулмологије, Кабинет физикалне медицине и рехабилитације, Кабинет неуропсихијатрије, клиничке психологе , апотеку, - Биохемиско-хематолошку лабораторију, савремену медицинску опрему и апарате, реновирани објекат бр. 9.(бивши РР) за болнички третман, монтажни објекат Службе опште медицине и стоматологије (предвиђен за уклањање), објекат КХ 18 (Х барака), Клуб капацитета 120 места, велике зелене површине, самосталну систем грејања, кухињско-трпезариски блок, сервис за одржавање-перионицу, ограђен круг објекта са пријавницом, што обезбеђује и безбедност будућим корисницима, одличне саобраћајне везе са свим деловима града (важно како корисницима тако и родбини и пријатељима).

У Војном геронтолошком центру решавали би се како здравствене тако и социјалне и друге потребе корисника.

Смештај подразумева континуирани 24-часовни боравак за део старије популације свих категорија (покретни, полупокретни и непокретни) уз коришћење свих постојећих капацитета геронтолошког центра и капацитета ВМЦ Карабурма.

Непрестано старање лекара

Капацитет Центра је за око 200. корисника при чему је планирано да 10%-15% буду стационарни капацитети и 5%-10% за кориснике на палијативном збрињавању.

Дневни боравак у оквиру Центра подразумева боравак корисника који живе сами или са члановима породице, а који би боравили у току дана уз обезбеђену медицинску здравствену заштиту, радну и рехабилитациону терапију, као и по потреби спровођење индивидуалне или групне психотерапије, социјалне рехабилитације, коришћење клуба, рекреативних садржаја и других расположивих капацитета центра.

Герантолошка амбуланта у оквиру Центра била би доступна корисницима Центра 24-часа. У њој би се стицао увид у здравствене и социјалне проблеме потенцијалних корисника центра као и давање предлога за смештај, остваривање права из здравственог осигурања и других потреба ове вулнерабилне популационе групе.

У овој амбуланти било би омогућено свим војним осигураницима популационе групе, уз заказивање и упутом изабраног лекара војноздравствене установе (ВЗУ) или цивилне здравствене установе (где нема ВЗУ) систематски преглед једампут годишње без новчане надокнаде.

Након обављених прегледа и дијагностичко-терапеутских процедура лекари геронтолошке амбуланте достављали би извештај и препоруке за изабраног лекара пацијента.

Надамо се да овога пута неће бити одлагања решавања овог веома важног проблема за популацију трећег животног доба, помоћ како породицама тако и корисницима који су све уложили за развој државе и с правом очекују њену подршку, како би остварили своје основне животне потребе.

др **Славољуб Сталетовић,**
санитетски пуковник у пензији

ОЧЕКУЈЕ СЕ РЕАКЦИЈА НАДЛЕЖНИХ

Један од ранијих министара одбране заложио се да систем одбране брине о својим људима од почетка школовања до краја живота, што би уједно био и дуг државе.

Пре неколико година клима у систему одбране била је близу решавања овог проблема. Како сазнаје Редакција ,,Војног ветерана“, отпочета је и реализација пројекта да се геронтолошки центар оснује у оквиру ВМЦ Карабурма. Али све је пало у воду када је отпочела пандемија вируса корона. Наиме, у Карабурми је посебан објекат опремљен за пријем пацијената заражених тим вирусом. Тако је пројекат за формирање Геронтолошког центра стављен ад акта.

Пре две године Удружење војних пензионера Србије (УВПС) поново је покренуло иницијативу да се формирају геронтолошки центри у Београду, Нишу и Новом Саду. Управа за традицију, стандард и ветеране МО тај акт је упутила институцијама у оквиру Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, али у УВПС до сада није стигао одговор.

Насушна потреба за оснивање геронтолошких центара све је израженија.

Истине ради наводимо и чињеницу да је Градска организација УВПС Ниша прва упутила предлог за оснивање геронтолошког центра у том грду, наводећи и конкретан грађевински објекат који је празан. Тај предлог такође је прослеђен Министарству одбране. **З. П.**

Месечна примања грађана трећег доба

У ДУГОМ РОКУ ПЕНЗИЈЕ ЋЕ НАСТАВИТИ ДА РАСТУ ЗНАТНО ИЗНАД ИНФЛАЦИЈЕ

Могуће је размотрити и увођење бонуса за касно пензионисање, по угледу на пенале за превремено пензионисање, каже др Никола Алтипармаков, члан ФСС

Европа се суочава са убрзаним старењем становништва које би могло озбиљно да угрози дугорочни привредни раст и одрживост пензионих система, пошто је медијална старост становништва Европске уније у 2025. достигла 44,9 година, што је за 2,1 годину више него 2015. Без имиграције, процене показују да би ЕУ до 2100. могла да изгуби чак трећину становништва, док би до 2050. број радника могао да се смањује за око милион годишње, наводи се у студији Института за економска истраживања Ифо из Минхена, преноси Танјуг.

Мањи број запослених значи спорији привредни раст управо у тренутку када трошкови за пензије и здравствену заштиту настављају да расту. Због тога економисти сматрају да ће многе европске земље морати да спроведу реформе пензионих система, пре свега постепеним повећањем старосне границе за одлазак у пензију. Како старији грађани чине све већи део бирачког тела, а излазност младих опада, расте ризик да ће јавне политике све више фаворизовати интересе старијих генерација, упозоравају експерти.

Каква је ситуација у Србији, будући да смо такође све старија нација, колико би због свега тога пензијски фонд Србије могао да буде на удару и да ли ће јавне финансије убудуће у већој или мањој мери учествовати у финансирању пензија? Већ дуже време пензијски фонд успева да од наплаћених доприноса исплаћује део пензије. Удео прихода од доприноса у буџету фонда је безмало 80 одсто.

- Демографско старење, оличено у мањем броју рађања деце и последично мањем броју радника у дугом року, присутно је у свим земљама Европе и представља изазов за све пензијске системе, и државне и приватне. Као и са другим изазовима у животу, ако им се приступи одговорно и правовремено, могу се успешно разрешити са релативно скромним изменама и одмереним реформама. То је управо приступ који немачко друштво примењује деценијама, правовремено спроводи одмерене реформе и већ сада планира за три деценије унапред. Насупрот томе су државе које су пензијске проблеме гурале под тепих, попут Грчке или сада Француске, које су платиле и плаћаће скупу цену кратковидости и друштвене неодговорности. Ни велики број држава источне Европе које су се определиле за контроверзне реформе делимичног преласка са државних система на обавезне приватне пензијске фондове није успео да избегне изазове демографског старења - каже за „Политику" др Никола Алтипармаков из Фискалног савета Србије.

Др Никола Антипармаков

Дугорочне пензијске пројекције показују да је усвајање проширене швајцарске формуле успешно финансијски стабилизовало пензијски систем на дуги рок, тако да Србија у том смислу не мора да се прибојава грчког или француског сценарија

Пензиони систем у Србији је веома стабилан

Напротив, испоставило се да обавезни приватни пензијски фондови имају огромне трошкове, а веома скромне приносе, чак и ниже од државних система, па су их државе попут Мађарске или Пољске потпуно укинуле. Управо је у суседној Македонији актуелна пензијска дебата, јер се испоставља да обавезни приватни пензијски фондови нису успели да повећају државне пензије, а трошкови су им толико високи да потпуно гуше јавне финансије и онемогућавају држави да ск спроводи своје основне функције, попут је, инвестиција у инфраструктуру, образовање и привредни развој.

- За Србију се може рећи да се у сегменту пензијских реформи понашала прилично одговорно током претходних деценија и од свих европских земаља најближе и најуспешније прати пример Немачке. Конкретно, дугорочне пензијске пројекције које су недавно урађене у складу са методологијом Европске комисије показују да је усвајање проширене швајцарске формуле успешно финансијски стабилизовало пензијски систем на дуги рок, тако да Србија у том смислу не мора да се прибојава грчког или француског сценарија. И у дугом року, и пензије ће наставити да расту у реалном износу, осетно изнад инфлације - каже наш саговорник.

Ипак, додаје, због демографског старења и мањег броја радника, пензије неће моћи да у пуном износу прате плате, тако да се у дугом року очекује делимично смањење односа просечних пензија и плата. Ово смањење неће бити драстично, као у неким другим државама, и могуће га је предупредити правовременим, релативно скромним реформским мерама.

- Конкретно, у поменутој студији смо разматрали неколико могућих мера које је могуће имплементирати у наредној деценији, након што се 2032. године изједначи старосна доб за пензионисање жена и мушкараца на 65 година старости. Тако је у следећој деценији могуће размотрити да старосна доб прати продужење животног века, што би значило скромно повећање старосне границе за један или два месеца годишње. Могуће је размотрити и увођење бонуса за касно пензионисање, по угледу на пенале за превремено пензионисање - каже др Алтипармаков.

- Такође, могуће је значајније ослањање на приватне пензијске фондове, али искључиво на добровољној основи. Ту је доста простора за унапређење постојећег система приватних пензијских фондова у Србији, чија је стопа приноса веома ниска, свега 1,2 одсто у реалном износу од њиховог основања, док су накнаде непримерено високе, па тако свега три одсто радника иоле редовно штеди у њима. Ове недостатке и изазове је Фискални савет детаљно анализирао пре неколико година, али је напредак и даље изостао - закључује наш саговорник.

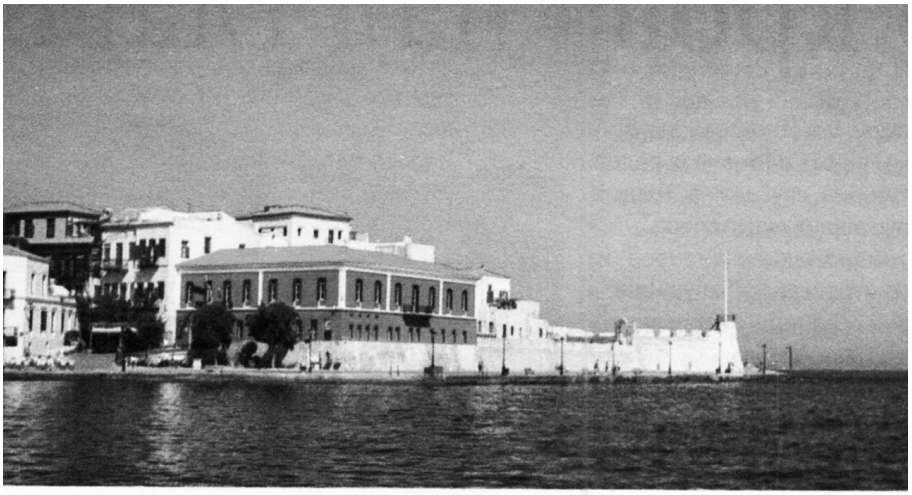
Ј. Петровић Стојановић

Извор: *Политика*

Они који имају могућности - за старост бирају Медитеран

ХРАНА, КЛИМА, ДОБРО ЗДРАВСТВО

Шпанија можда није тако приступачна као што је била пре неколико година, али удобан живот за самца или пар је и даље могућ са скромним буџетом. Она је и међу земљама са најдужим животним веком на свету па није изненађење да је онима који могу да приуште омиљена дестинација за пензионерске дане. За британске и северноевропске пензионере најчешћи избор су пешчане плаже Косте дел Сол.

Селидба у пензионерским данима, промена не само средине већ и државе, и даље је изражен глобални тренд иако више не нов. За неке није више ни тако повољан али пензионерске заједнице америчких, европских и посебно северноевропских пензионера и даље ничу широм Медитерана. Блага клима, углавном добро оцењени јавни здравствени системи и знатно нижи свакодневни трошкови чине савршену комбинацију, благотворну за здравље и за буџет. Процењује се, рецимо, да селидба у медитеранске регионе попут Барија или Алање, дневне трошкове просечног америчког пензионера смањује за 30 до 50 одсто у односу на живот у САД.

На овогодишњој листи „International Living's Global Retirement Index" , који бира најбоља места за пензионисање, Грчка је, скоком са седмог места у 2025, преузела водећу позицију. Не зато што раније није заслужила признање, већ зато што је била ван радара већине амбициозних странаца. Хања на Криту проглашена је за једно од најбољих места јер је Крит највеће грчко острво и функционише током целе године, за разлику од мањих острва која су зими пуста.

На ранг-листи оцене здравствених система водећа места држе Шпанија и Италија, али пензионери хвале и грчке медицинске услуге јер - заказивање прегледа је једноставно, без потребе за упутом, и обично се термин добија у року од недељу дана. Поред тога, већина лекара одлично говори енглески.

Ни добијање боравка није компликовано, а сви „досељеници" се слажу да Грчка тихо мења начин на који живе. Није то само ствар климе, већ став да се живи полако, уз комуникативну заједницу и свакодневну везу с природом.

Шпанија можда није тако приступачна као што је била пре неколико година, али удобан живот за самца или пар је и даље могућ са скромним буџетом. Она је и међу земљама са најдужим животним веком на свету па није изненађење да је онима који могу да приуште омиљена дестинација за пензионерске дане. За британске и северноевропске пензионере најчешћи избор су пешчане плаже Косте дел Сол.

Здравствена заштита је једна од најбољих ствари у вези са животом у Шпанији. Како рекосмо, Блумбергов Глобални здравствени индекс рангирао је Шпанију као најздравију земљу на свету, са оценом 92,75 од 100, наводећи као разлог снажан систем јавног здравства, приступ превентивној нези и медитерански начин живота. А пензионерске заједнице у Шпанији осмишљене су да понуде не само смештај, већ и читав нови концепт. Ове заједнице су посебно усмерене на потребе старијих нудећи све, од медицинске подршке до друштвених догађаја и садржаја за разоноду. Без обзира да ли неко жели активан друштвени живот или мирно уточиште, у Шпанији сигурно постоји пензионерска заједница која испуњава те захтеве.

Једна од највећих атракција је наравно клима - са више од 300 сунчаних дана годишње, благим зимама и одличним плажама, Шпанија је идеално место за активан живот на отвореном. Зато пресељење у пензионерску заједницу у овој земљи за многе старије особе значи замену усамљености и сивог неба друштвеним везама и сунцем.

Међу земљама високо рангираним за квалитетан живот пензионера нашла се и Малта. Трошкови живота за самца у главном граду, Валети, износе око 1.770 долара месечно, укључујући кирију, што је, на пример, 30 одсто мање од просека у Сједињеним Државама. Здравствени систем је међу најбољима у Европи - Светска здравствена организација га је рангирала на пето место у свету - а јавни превоз је бесплатан за становнике старије од 60 година. Малта „регрутује" пензионере и путем свог Глобалног програма пребивалишта, који нуди посебан порески статус, плус 300 сунчаних дана годишње и главни град који је цео на листи светске баштине УНЕСКО-а.

На листи европских„пензионерских рајева" нашао се и Бари као аутентично италијанско искуство без скупоће Тоскане или Рима. То је главни град Пуље, регије на „пети" италијанске чизме, а живот је још јефтинији него на Малти. Свакодневица значи увек свеже намирнице, ручно прављену тестенину и много маслиновог уља.

Живот у Италији омогућава виза за изборни боравак ако можете да докажете да имате довољан пасивни приход (око 32.000 евра годишње за појединце). За 2.000 евра годишње виза вам омогућава приступ италијанском националном систему здравствене заштите, а иако је Италија често у сенци Шпаније на ранг-листама дуговечности, та разлика није велика. ОЕЦД извештава да је, захваљујући клими и медитеранској исхрани, очекивани животни век у Италији 83,5 година.

Да кажемо на крају и да све наведено не треба да деморалише оне који немају могућност да живе у рају Медитерана - нова истраживања су доказала да медитеранска исхрана, златни стандард у превентивној медицини, и пратећи начин живота има користи за све људе који га упражњавају, у коме год делу света живели.

М. Јовановић

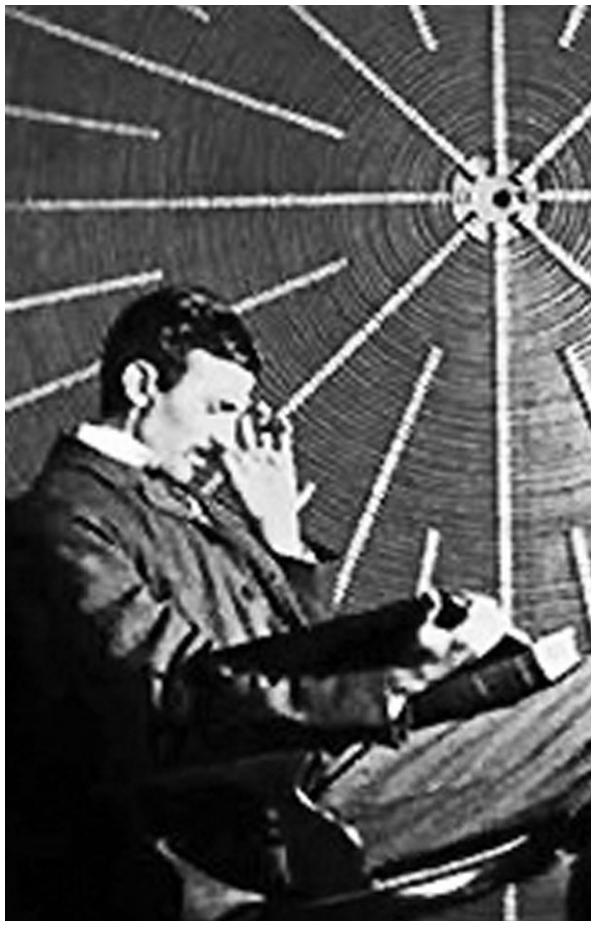
Уз 170- годишњицу рођења Николе Тесле

ГЕНИЈЕ РОДА СРПСКОГ

У главном граду Краљевине Угарске разрадио је идеју о решењу проблема мотора на наизменичну струју без комутатора.

Десетог јула 1856. године у Смиљану, селу петнаестак километара западно од Госпића, у породици Георгине (Ђуке), рођене Мандић, и Милутина Тесле, као четврто од петоро деце, рођен је млађи син Никола. Николин отац, свештеник Српске православне цркве, старешина храма Светих Петра и Павла и парох Смиљанске парохије у овом личком месту је службовао једанаест година, од 1852. до 1863. године.

Енциклопедијски и историјски подаци сведоче да је Смиљан, родно место потоњег српско-америчког научника и човека без чијих изума – открића данашњи живот би био немогућ и неостварљив, у то време је био у саставу Војне крајине – Личке регименте Аустријског царства и имала статутс засебне територијалне јединице и није, у државно-административном статусу, од 1850. до укинућа ове војноуправне области 1881. године, припадао тадашњој Краљевини Хрватској. Војну крајину је успоставила 1533. године Хабзбургшка монархија, као својеврсни „санитарни кордон“ и заштиту своје јужне границе од упада и угрожавања свог суседа – Османског царства, од Велебита до Карпата.

О једном од најпознатијих српских и сетских (америчких) научника, проналазача, инжењера електротехнике и машинства (без формалних диплома) и футуристе који се прославио у областима електротехнике и радиотехнике, после више од осамдест година од његове смрти, објављених на стотине студија, стручних публикација и књига, одржаних предавања на најеминентнијим универзитетима диљем планете, снимљених документарних филмова и ТВ-серија, па макар се радило о уобичајеном новинском тексту посвећеном значајној годишњици или јубилеју, врло је тешко. Тешкоћу усложњава бојазан аутора да ће нешто битно изоставити, прескочити или пак банализовати и великог генија представити у неодговарајућем светлу и површно. Стога, исприка унапред, да, уколико овај напис буде непотпун то није урађено намерно, нити тенденциозно, већ због ограничености простором и недовољним познавањем живота, рада и остварења великана и без чијих би промишљања, доприноса науци и технолошком прогресу, свет, каквог познајемо и у којем живимо, засигурно изгледао другачије.

Никола Тесла је одрастао, за оно време – средину XIX века, у напредној и просвећеној породици. Отац Милутин му је био надарени поета, писац и сарадник (дописник) локалног „Српског дневника“ (првог српског политичког дневног листа из Новог Сада), а поседовао је и богату библиотеку. Мајка пак Ђука је била вредна и домишљата домаћица која се у тешким и не баш природно дарежљивим околностима живота у личком селу одликовала својом надареношћу и својом умешношћу и изумима олакшавала живот бројној породици. Многи истраживачи и публицисти сматрају да је будући научник и иноватор управо од њеће наследио склоност за истраживачки рад.

Први разред основне школе мали Никола је завршио у родном Смиљану, а преостала три разреда и Нижу реалну гимназију у Госпићу, где се породица преселила, пошто је отац Милутин рукоположен за пароту Госпићке парохије. У Госпићу је Никола, као седмо-осмогодишњак при пут скреную пажњу одраслих мештана на себе када је на показној ватрогасној вежби, инстиктивно, решио проблем са пумпом која није испумпавала воду из реке Лике – отчепивши црево у самој реци, а претходно то нису успели ватрогасци. У јесен 1870. године Никола се пресељава у Карловац, станује код тетка Бранковића и завршава још три разреда Велике реалке. Матурирао је са седамнаест година, 24. јула 1873, у групи са још шесторицом ученика, са врлодобрим успехом (за одличан покварила му је двојка из Нацртне геометрије).

Вративши се у Госпић разболио се од колере, од које је боловао девет месеци и у том периоду успео је убедити оца да га уместо на богословију пошаље на даље школовање – студије технике. У то време најсигурнија и најпробитачнија занимања у њиховом крају су била свештеничка или војничка.

На студије електротехнике уписао се две године након матуре – 1875. године. Деветнаестогодишњак је постао ученик-студент Политехничке школе у Грацу у Јужној Штајерској (данас Аустрији). Желећи да не разочара оца веома је посвећен учењу, спава свега четири сата дневно, много чита и посећује библиотеке, а испите полаже са највишим оценама. Сам је доцније говорио да је прочитао све што му допало у руке, између осталог и 100 томова Волтерових списа, као и да је са 24 године много књига знао напамет, као и „Фауста“ Јохана Волфанга Гетеа! Забринути за Николино здравље професори су у писмима његовом оцу упозоравали да се прекомеран рад може негативно одразити на његов живот и сугерисали му да га испише из школе. Међутим, студије Тесла није прекинуо због тих савета и упозоравања, већ због укидања стипендије Царско-краљевске Генералкоманде којом су помагани сиромашни ученици-студенти и одбијања његових захтева за стипендирање упућених Матици српској у Новом Саду 1876. и 1878. године.

Напустивши Грац одлази у Марбург (данашњи Марибор) где налази посао код једног инжењера, прекида све везе са породицом и одаје се коцкању. Отац га после извесног времена проналази и враћа у Госпић. Никола једно вријеме те, 1879. године, послије смрти оца Милутина, ради у госпићкој Реалној гимназији, а јануара 1880. године одлази да заврши студије у Праг. Због незнања грчког језика није се могао уписати на Карлов универзитет. Слушајући, највероватније, предавања из физике и електротехнике, највише време проводи у библиотекама и кафанама.

Због тешког материјаног породичног стања напушта студије и Праг, сели се у Будимпешту и налази посао у теелграфској компаније „Америчка Телефонска Компанија“, која је изградила прву телефонску централу, а он постаје главни техничар. Ту је конструирао телефонски појачивач и, по некима, звучник. У главном граду Краљевине Угарске разрадио је идеју о решењу проблема мотора на наизменичну струју без комутатора. У наредна два месеца израдио је нацрте многих типова мотора и њихове модификације које ће, пет година касније, патентирати у Америци.

Јосип Новак

Некадашњи командант Приштинског корпуса о завршетку агресије

ЛАЗАРЕВИЋ: НАТО ЈЕ ПРИЗНАО НЕМОЋ

Пентагонову акцију ,,Стрела“, којом је преко Паштрика ка Призрену планиран муњевити напад на територију наше земље почетком јуна 1999. године, осујетио је Приштински корпус

На челу Штаба, а потом Приштинског корпуса, командант одбране Косова и Метохије у пролеће 1999. године генерал Владимир Лазаревић много пута је за „Политику” говорио о агресији НАТО-а на нашу земљу и Кумановском споразуму. И овога пута одазвао се позиву, што ,,Војни ветеран“ доноси у целости.

Генерал-пуковник Владимир Лазаревић

„После неуспеха акција у покушају копненог продора НАТО-а на територију Југославије преко Јунички планина и Кошара, у Пентагону је осмишљена нова операција под називом ’Стрела’. Планиран је брз упад у нашу земљу преко Паштрика ка Призрену, са намером да се изврши расецање одбране јединица Приштинског корпуса и упад на југословенску територију како би наша земља била окупирана и приморана на капитулацију. Отпор и снага одбране Приштинског корпуса, међутим, били су величанствени и нису се могли сакрити. Два дана узастопце после неуспеха, 1. и 2. јуна, у дневном издању на насловним странама ’Вашингтон поста’ објављена је сензационална вест о збивањима током првог оружаног напада на једну суверену земљу после Другог светског рата на тлу у Европи: ’Немоћ – операција НАТО-а под именом *Стрела*, планирана у Пентагону, претворена је у кашу’”, сећа се и прича генерал Лазаревић.

Управо је неуспех акције „Стрела” три дана касније условио, каже наш саговорник, заказивање састанка у Куманову.

„Добили смо информацију 3. јуна да се инсистира на примирју. Због наше успешне одбране и очигледне, али и признате немоћи агресора, НАТО и УН покренули су иницијативу да се хитно и без одлагања састану њихове и државне делегације СР Југославије. Већ за 5. јун договорен је сусрет на неутралном терену, на крајњем северу Македоније и недалеко од наше карауле ’Ђенерал Јанковић’. На део наше делегације која је кренула из Приштине, у којој сам био и ја, кроз Катаничку клисуру, у зору тог 5. јуна, организована је заседа – терористи ОВК су нас напали и покушали да нам онемогуће пролаз. Успели смо да разбијемо терористе, а у борби је погинуо један наш официр и двојица су рањена. Ни данас се не зна како су и од кога терористи сазнали врло тешка’, показан ми је документ на енглеском језику у којем се наводи закључак да је неопходно да се одмах наша војска и полиција изместе са територије КиМ. За мене је то било неприхватљиво и затражио сам и добио дозволу да се вратим на командно место у Приштинском корпусу и да руководим даљом одбраном земље”, навео је Владимир Лазаревић.

Ипак, већ шестог јуна у француској војној бази на аеродрому „Аџи тепе”, поред села Блаце, на неколико километара од Куманова, почели су четвородневни преговори државне делегације СРЈ и представника УН и НАТО-а, који су резултирали потписивањем Кумановског споразума.

„У саопштењу које смо добили те ноћи наведено је да су најзначајније одлуке Кумановског споразума биле прекид свих непријатељстава између снага НАТО-а и јединица Војске Југославије и српске полиције, измештање ВЈ и припадника МУП Србије са простора Косова и Метохије у периоду од наредних 11 дана – најкасније до 20. јуна у поноћ, успостављање зона безбедности између Косова и Метохије и централне Србије и, посебно, неодложна обавеза, коју преузимају УН, односно Кфор, за неодложно и хитно разоружавање припадника и расформирање илегалних јединица и формација такозване ослободилачке војске Косова. И посебно је наглашено да ће Копнена зона безбедности (КЗБ) бити од пет и Ваздушна зона безбедности (ВЗБ) од 25 километара”, истакао је генерал Лазаревић.

Савет безбедности Уједињених нација је 10. јуна 1999. године усвојио Резолуцију 1244. У њој је, поред свега осталог, децидирано наведено да су „Косово и Метохија саставни део Србије; да СР Југославија и Србија имају пун суверенитет над КиМ; да је обавезно потпуно разоружавање такозване ОВК; да се мора пронаћи искључиво мирно решење за Косово и Метохију и да се гарантује мир на територији целе СРЈ”.

Храбри браниоци Паштрика

да смо кренули на преговоре”, оценио је Лазаревић.

У Караули „Ђенерал Јанковић”, каже, прихватио је генерале Ковачевића, Кргу и друге. „Пребацили смо их на потез између Прешева и Куманова, где је директно из Београда стигао остатак наше државне делегације. Уз констатацију да је ’ситуација

До данашњих дана наша земља испуњава све своје преузете обавезе из Кумановског споразума, као и све оне из каснијег периода... Али ’друга страна’ као да се ни на шта није обавезала”, закључио је генерал Лазаревић.

Тома Тодоровић
Извор: *Политика*

Логистика РВ и ПВО у припреми за рат и у борбеним дејствима 1999. године (2.део)

НАТО НИЈЕ ОСТВАРИО ЦИЉЕВЕ

И поред надмоћи у ваздушном простору, неупоредивог односа снага и предности у технолошком нивоу ваздухоплова и ракетних система НАТО-а, припадници РВ и ПВО значајно су смањили ефекте дејства тог војног савеза од 19 најразвијенијих армада света

Пише:
Ггенерал-пуковник
Спасоје Смиљанић,
ратни командант РВ и ПВО ВЈ

Расељавање, заштита и чување материјално-техничких средстава (МТС) РВ и ПВО 1999. реализовани су по плановима разрађеним и провереним у 1998. години, допуњеним и прилагођеним очекујућој агресији, у складу са Планом употребе РВ и ПВО.

Расељавање је почело, по наређењу Команде РВ и ПВО, 19. фебруара 1999. Наређено је да се расели две трећине погонских материјалних средстава (ПгМС), ваздухопловно убојних средстава (ВУбС), резервних делова (р/д) и радионичке опреме (р/о). До почетка агресије расељено је 74% наведених МТС, односно ПгМС 70%, ВУбС 69%, р/д и радионичке опреме 84%.

Висок ниво расељености МТС спречио је њихово уништење. Ударима из ваздуха агресор је уништио 8,25% или 2723 тоне МТС и то углавном оних која су остала на мирнодопским локацијама. Прецизније, уништено је 597 (5%) тона ваздухопловних убојних средстава, 1516 (9,3%) тона погонских материјалних средстава и 230 (4%) тона резервних делова и радионичке опреме.

СУКОБ ДАВИДА И ГОЛИЈАТА

Сваки рат, па и ови који се воде у Украјини и на Блиском истоку, карактерише снажна и свестрана употреба логистике, без чијег се учешћа не могу изводити борбена дејства. Извори материјалних ресурса могу бити обновљиви и необновљиви. Како је бивало и раније у нашој историји, Србија 1999. године није располагала моћним наоружањем нити довољним бројем материјалних средстава који би обезбеђивали дуготрајну и ефикасну одбрану.

Тежиште борбених дејстава НАТО-а било је усмерено пре свега на Ратно ваздухопловство и противваздухопловну одбрану Војске Југославије. Нападнуто је 1052 (74%) објеката РВ и ПВО, при чему је уништено 572 (40%), теже и лакше оштећено 480 (34%). Ово су непобитни показатељи да је стратегијска групација РВ и ПВО била на тежишту удара НАТО-а, при чему је функционисала као систем свих 78 дана рата и претрпела знатно мање губитке од очекиваних.

Пре отпочињања агресије извршено је расељавање уз дисперзију материјалних резерви из мирнодопских складишта на ратне локације (коришћени тунели, подземни објекти, па и пећине). То је била стратегијски значајна операција, јер је омогућила непрестану попуну јединица убојним и другим средствима. Наша логистика је положила испит у веома тешким ратним условима.

Генерал Мајкл Шорт, командант авијације јужног крила НАТО-а, 10. октобра 1998. рекао је тадашњем команданту РВ и ПВО: „Ако дође до тог тренутка, ви ћете се суочити са једном врло савременом технологијом, суочићете се са најјачим ваздухопловним снагама које сте икада видели и технологијом која је 25 до 30 година испред ваше…“

Агресор је располагао нападним системима треће и четврте (делом и пете) генерације. Сва оружја којим је располагао су имала огромну разорну моћ која се приближавала разорној моћи нуклеарног оружја. Софистицирани системи извиђања и откривања објеката дејства, као и системи вођења оружја лансираног са дистанце омогућавали су агресору прецизна погађања објеката (циљева) на територији СРЈ, без већег излагања ризику снага које наносе удар.

Припрема борбених система пред агресију и активности позадинских јединица у обезбеђењу борбених система значајно су допринели функционисању РВ и ПВО као система све време рата и омогућили смањење губитака снага одбране далеко испод оних које је нападач планирао.

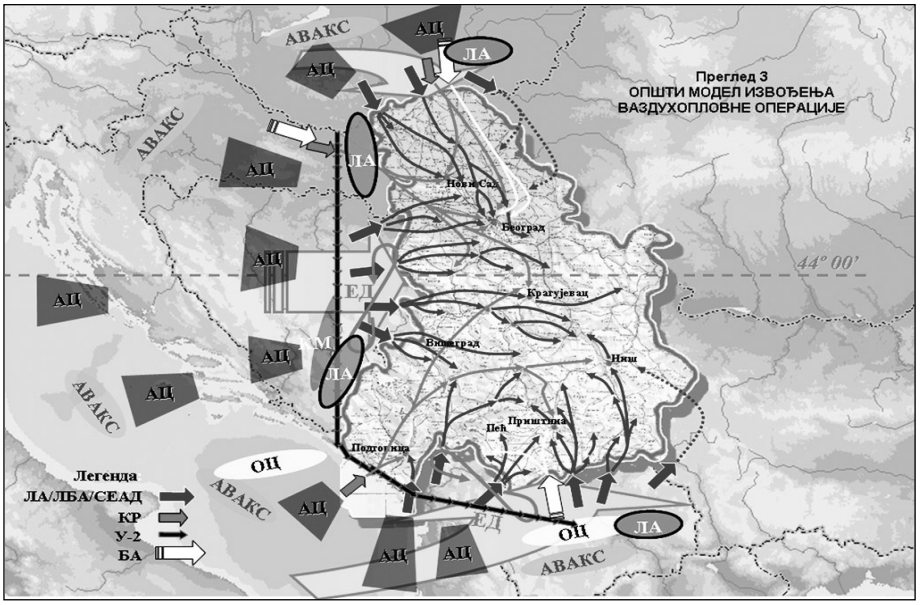
Ваздухопловна убојна средства РВ и ПВО расељена су на око 70 локација, условних и неусловних објеката разних фирми. Дејства агресора из ваздуха, указала су нам да готово сви објекти војске, изузев подземних, не пружају заштиту људима и материјално-техничким средствима. То потврђују многи примери, али издржљивост и отпорности армирано-бетонских склоништа (АБС) је свакако најочигледнији, јер свако АБС које је погођено потпуно је уништено.

Колико је био велики замах операције расељавања показује и податак да је покренуто и расељено око 50.000 тона материјалних средстава (осим материјално-техничких, расељавана су и друга материјална средства), а моторна возила (војске, јавних предузећа и приватних предузетника) у расељавању су прешла 10 милиона километара, без и једне саобраћајне незгоде.

Поуздане везе

Мобилизација ВЈ је наређена 24. марта 1999. године. На јавни позив делимичне мобилизације, РВ и ПВО је позвало 6795 војних обвезника, уручено је 5683 (84%) позива. До 12. јуна 1999. одазвало се 5164 (76%) војних обвезника.

Најслабији одзив је био у јединицама које су базирале у Црној Гори. Карактеристичан пример је 60. самоходни ракетни пук ПВО, који се базирао у Даниловграду, у коме се на

Општи модел извођења ваздухопловне операције

Колона тенкова наше војске напушта Космет

позив мобилизације од 16. фебруара до 12. јуна одазвало 159 војних обвезника, што је само 15,4% позваних.

Одлуком Владе СРЈ, да јавна (делимична) мобилизација отпочне 24. марта у јутарњим сатима, у веома тежак положај су доведени оперативни састави РВ и ПВО. Сувишно је наглашавати у каквом тешком положају су се нашле јединице РВ и ПВО (посебно ПВО) 24. марта, са почетком агресије, водећи борбу у првом удару (само са трећином формацијског састава) и прихватајући људство и материјална средства из резерве.

Сусрети са обавештајцем

Војни и ваздухопловни изасланик САД у Београду пуковник Џон Пембертон тражио је пријем код команданта РВ и ПВО три пута од 12. фебруара до 18. марта. Примао сам господина Пембертона и са њим разговарао три пута, у просеку по сат. Разговарали смо о много чему, а највише о косметској кризи и даљим правцима разрешења. На трећем пријему, 18. марта, када је господин Пембертон већ био изместио своју супругу и децу из Београда у Будимпешту, питао сам га: „Зашто сте, господине Пембертоне, изместили децу и супругу у Будимпешту?“ Пембертон је одговорио: „Ради њихове личне безбедности.“ Прокоментарисао сам: „Зар Београд није безбедан?“

Одлазак породице војног изасланика САД из Београда био је још један показатељ да ускоро следи агресија. На крају тог трећег разговора, после званичног завршетка пријема и разговора, на самим вратима моје канцеларије, Пембертон застаје и пита ме: „Господине генерале, могу ли још само нешто?“ „Да“, одговарам ја. Пембертон наставља: „Господине генерале, разговарали смо три пута, у врло кратком времену. Ви сте све то време, иако вам прети ваздушна кампања, показали мир, самопоуздање и потпуну самоконтролу. На основу чега ви то, господине генерале?“ Изненађен питањем одговорио сам: „Уколико нас нападнете, сазнаћете.“ Још нисам ни

За остварење циља, извршиоци обавештајно-извиђачке делатности, примењивали су разноврсне методе и средства: извиђање и осматрање са земље и из ваздуха, преко верификатора ОЕБС-а на КиМ, кроз контроле снага и средстава ПВО на КиМ (осам контрола), у оквиру споразума за подрегионалну контролу наоружања (три контроле).

У периоду рата, непријатељска делатност против РВ и ПВО знатно је повећана. Регистрована је делатност 314 лица, што је повећање за пет пута у односу на период пре почетка рата. Деловање против РВ и ПВО испољавано је кроз различите садржаје: психолошко-пропагандно деловање, физички „продор“ у објекте и јединице, криминал, дезертерство… Бацање летака у рејон објеката и борбених положаја јединица нарочито је изражено у рејонима Београда и Приштине, чијим садржајима је покушавано подривање борбеног морала јединица, изазивање сумње у државно руководство и застрашивање припадника РВ и ПВО.

Брига о здрављу

Посебна брига за време припреме, оперативног развоја и извођења борбених дејстава посвећена је људима и заштити људи. Непрекидно је указивано на тешкоће и могуће последице у којима се изводе радње са аспекта неповољних метеоролошких, епидемиолошких, хигијенских и других услова и захтевано да се посебна пажња посвети обезбеђењу услова за рад и живот припадника, а по отпочињању борбених дејстава да се све предузме за очување живота људи и умањење последица дејства. У том смислу предузето је више мера. Једна од њих је формирање (22. фебруара) санитетских екипа за брзе интервенције (12 екипа) по две на аеродромима: Ниш, Приштина, Батајница, Лаћевци, Подгорица и две екипе у Ваздухопловно-медицинском институту Батајница. Њима је на располагање стављен по један санитетски хеликоптер ХТ-40. На аеродромима Ниш, Батајница, Лаћевци, Подгорица и Приштина формиране су (18. фебруара) по две санитетске екипе у функцији службе трагања и спасавања (СТС), указивања медицинске помоћи и евакуација. За сваку екипу стављени су на располагање по један санитетски хеликоптер ХТ-40 и појачани комплети санитетског материјала и опреме. За отклањање очекујућих последица дејства агресора, посебно очекујућих пожара, у припремном периоду формирано је 11 нових противпожарних екипа са по 15 лица.

Непосредно пред почетак оружане агресије НАТО-а, на основу процене командовања у РВ и ПВО, да ће инфраструктура мирнодопских локација јединица (посебно аеродроми) бити главни објекти дејства, руководиоци служби логистике су предложили реорганизацију борбеног осигурања људи и средстава и одржавања борбених система.

Ваздухопловно-техничка и техничка служба (ВТ и ТСл) извршила је нову организацију обезбеђења и одржавања ваздухопловно-техничких и техничких средстава и са почетком агресије отпочела рад у новој организационој шеми. За средства ракетних јединица ПВО и јединица ваздушног осматрања, јављања и навођења на нивоу пук-бригада развијене су станице: ваздухопловно-техничког и техничког снабдевања (ВТ и ТСн), ваздухопловно-техничког и техничког одржавања (ВТ и ТОд) и сабиралишта оштећене технике (СОТ).

Оправка ваздухоплова

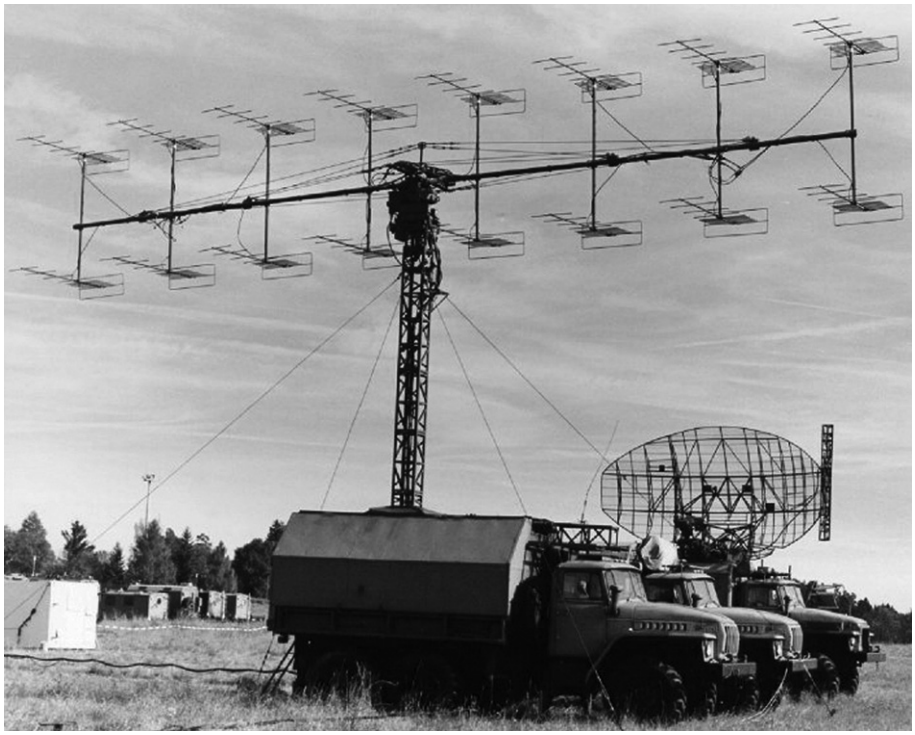
У интегрисаном систему ваздухопловно-техничког и техничког обезбеђења (ВТ и ТОб) обезбеђено је одржавање авиона у првом и другом степену, радарских и ракетних средстава у првом, другом и трећем степену сопственим снагама и средствима, уз испомоћ центара за одржавање ваздухопловне технике (ЦОВТ), које је формирала Ваздухопловно-техничка управа ГШ ВЈ, ангажујући стручни кадар из Ваздухопловног завода „Мома Станојловић“, Ремонтног завода „Космос“ (Бањалука), Радне организације „Инфиз“ (Земун), од добровољаца – пензионисаних старешина ваздухопловно-техничке и техничке службе и од старешина ваздухопловно-техничке службе из Школског центра РВ и ПВО.

На аеродромима (рејонима) базирања авијације развијени су центри за одржавање ваздухопловне технике (ЦОФТ).

Оправљено је 18 оштећених ваздухоплова (16 авиона и 2 хеликоптера). Отклањање неисправности је извршено на 30 ваздухоплова. Редовни прегледи су извршени на 10 ваздухоплова, а на 11 су обављени радови различитих садржаја. Због интензивног дејства авијације НАТО-а, по аеродромима, радови ни у једном случају нису могли бити завршени на једној локацији.

Прекидање радова и промена локације, при раду на једном авиону, вршено је више пута. Вуча „растављеног“ авиона од једног до другог радног места, по оперативним површинама аеродрома, или по саобраћајницама које нису биле предвиђене за кретање авиона, била је врло опасна по животе људи.

Од половине маја, када просечни дневни налет борбене авијације НАТО-а досеже и преко 500 летова и када су аеродроми и размештајне просторије ваздухоплова, посебно борбених, бомбардовани данонoћно, Штаб Врховне команде је донео одлуку да се приступи растављању авиона. На основу те одлуке, Команда РВ и ПВО је планирала да растави 24 исправна авиона и све оштећене борбене авионе. Од 24. маја до 6. јуна растављено је и размештено у објекте на територији, 20 исправних и 9 неисправних авиона. Растављање је прекинуто 6. јуна 1999, на основу процене и показатеља да ће се рат убрзо завршити.

Очи и уши наше одбране

Иновације

У току агресије припадници ваздухопловно-техничке и техничке службе, предложили су и реализовали низ иновација: 1) конструкција и израда лаких ракетних система, типа РЛ-2, РЛ-4, РЛ-2М и РЛ-4М, спајањем у једну целину ракета ваздух-земља и ваздух-ваздух и њихово инсталирање на моторно возило; 2) израда макета авиона МиГ-29; 3) заштита радарских и ракетних положаја, изградом различитих врста имитатора радарског зрачења; 4) разрада модела оперативног коришћења радара П-15, П-12 и ТПС-70, измештањем показивача на удаљености од 100 до 150 м од позиције радара; 5) израда и постављање пасивних рефлектора за нишанске радаре; 6) оклопљавање радара П-15, ТПС-63, 1РЛ-128Д и РСТОн-а; 7) постављање и коришћење ТВ камера ниског интензитета у ракетним јединицама ПВО; 8) уградња даљинског укључења-искључења високог напона и управљања зонама осматрања на осматрачко-аквизицијском радару типа 1РЛ-128Д; 9) израда логаритамских пријемника за радар П-12 и друго.

Авионима МиГ-29 два пута су продужавани ресурси

Екипе пиротехничара ВТСл РВ и ПВО су од 24. марта до 16. августа 1999. извршиле уклањање и уништење преко 7100, а до 31. 12. 2004. године 11.328 различитих убојних средстава (од чега око 3000 касетних бомби) из асортимана НАТО-а, на 317 локација. У 51 случају, уклањањем наведених средстава у току агресије, омогућен је маневар јединицама РВ и ПВО и ВЈ. Укупно у РВ и ПВО било је организовано и ангажовано осам екипа пиротехничара. Од престанка агресије до краја 1999. године екипе пиротехничара РВ и ПВО су на 113 локација уклониле 388 комада неактивираних бомби и ракета НАТО-а.

Ваздухопловно-техничка и техничка служба РВ и ПВО је у припреми за рат и у току рата увела у оперативну употребу максималан број средстава ратне технике и обезбедила максимално могућу исправност. У току рата је поправила велики број оштећених средстава и вратила их у поновну борбену употребу.

Остале службе логистике су пружиле највише што су могле у припреми и извођењу борбених дејстава у одбрани земље. Својим функционисањем и

Ракетама типа ,,Нева“ оборен је ,,невиљиви“ Ф-117А

активностима оне су обезбедиле: редовну исхрану припадника РВ и ПВО; воду за пиће; превентивну медицинску заштиту, збрињавање повређених и оболелих; функционисање саобраћаја за потребе РВ и ПВО, посебно за потребе оперативног развоја и маневра, дотура и евакуације у току рата; грађевинско обезбеђење; заштиту од пожара и друго.

Подземни објекти

Збрињавање повређених и оболелих припадника РВ и ПВО био је један од приоритетних задатака. Правовремено су, после пружања прве помоћи, транспортовани у војне и цивилне здравствене установе. Највише их је збринуто на ВМА (38) и КБЦ Приштина и Пећ (по 30 лица).

Планирање и обезбеђење функционисања саобраћаја у рату је права умешност и велики проблем. Ситуацију у саобраћају РВ и ПВО је знатно погоршало уништење објеката на комуникацијама, када се одвијање саобраћаја морало пренети на алтернативне правце и споредне путеве (лошег квалитета) преко брдско-планинских превоја, великих уздужних нагиба (10–14%) и мале пропусне моћи. Ради маскирања покрета, саобраћај се углавном одвијао ноћу, појединачним моторним возилима или у групама највише од три до пет возила.

Изузетним залагањем, припадници грађевинске службе су: обезбедили функционисање подземних објеката и командних места, извршили санирање последица дејства на непокретностима у мери у којој се спречавају накнадне штете на објектима, опреми и инвентару. Извршили су прикупљање, обраду и ажурирање података о штетама насталим као последица дејства НАТО-а. Учествовали су у грађевинско-инжињеријским радовима на оправци полетно-слетних и рулних стаза, уређењу ватрених и радарских положаја за РЈ (ратне јединице) ПВО и јединице ВОЈИН и друго.

Припадници јединица РВ и ПВО у сарадњи са грађанима (столари, фарбари, моделари и други) прављењем макета средстава ратне технике (авион МиГ-29, радари и лансирне рампе РЈ) и њиховим излагањем, уместо стварних, спасли су више стварних средстава ратне технике.

Мешовите групе (грађевинске и инжењеријске јединице) за оправку оштећења полетно-слетних стаза и стаза за кретање авиона (ГОА) урадиле су значајан посао и омогућиле да наша авијација може полетати, све време агресије, са већине аеродрома. И под узбуном „ваздушна опасност“ санирале су кратере које су НАТО бомбе и ракете направиле. У току агресије санирано је 59 кратера, укупне површине 18.455 м2.

За време ратних дејстава ватрогасне јединице РВ и ПВО су ангажоване у гашењу пожара на војној имовини у 45 случајева и у 33 случаја на имовини других ималаца. Значајну помоћ у гашењу пожара на имовини РВ и ПВО (у 11 случајева) пружиле су ватрогасне јединице МУП Србије. Као и на санирању последица дејстава на аеродромима, тако и на гашењу пожара на објектима РВ и ПВО (нпр. зграда Команде РВ и ПВО у Земуну) велики ризик и опасност су представљала неексплодирана убојна средства, а посебну опасност представљала су поновљена дејства авијације НАТО по објектима у фази гашења пожара.

На удару нато-а

Није реализован план НАТО-а, није остварен циљ да у првом удару буде ослепљен и онеспособљен наш систем ПВО. Није се остварило размишљање госпође М. Олбрајт: „Циљ је остварљив за релативно кратко време.“ Да план и циљ није остварен, пред Конгресом САД (14. 10. 1999) потврдили су тадашњи државни секретар за одбрану Вилијам Коен и начелник Здруженог генералштаба Хенри Шелтон. Закључили су да Америка мора да побољша своју електронску борбену способност за будуће ратове, зато што је ВЈ током снажног бомбардовања успела да сачува своју противваздушну одбрану. Навели су „да су Срби рационално користили свој систем ПВО, присиљавајући пилоте НАТО-а да лете на великим висинама, што је смањило њихову ефикасност у гађању циљева на земљи“.

По снагама и објектима стратегијске групације РВ и ПВО, за све време трајања рата, нападач је извршио 512 (22,3% укупно извршених напада) на 171 локацији. Нападнуто је 1052 (74%) објеката РВ и ПВО. Ватрено је дејствовао 2266 (25,8%) пута, при чему је „бацио“ око 5900 (26,8%) тона убојног терета, од којег су тзв. велики пројектили били употребљени у броју од 4285 (28,56%) укупног броја употребљених. На објекте и снаге РВ и ПВО лансирано је и 200 (20%) крстарећих ракета.

По осам аеродрома, који су били на употреби РВ и ПВО, нападач је дејствовао 219 пута, са 1356 ватрених дејстава, при чему је употребио 4212 тона убојног материјала (71% од укупно „баченог“ на РВ и ПВО). Само на аеродром Батајница извео је 38 напада, са 380 ватрених дејстава и „бачених“ 500 тона убојног терета. Аеродром Приштина нападнут је 47 пута, ватрено дејствовано 292 пута, са 600 тона убојног терета. У овако великој силини удара и непрекидности (динамици дејстава) у 78 дана рата, РВ и ПВО је функционисало као систем (што превазилази и најоптимистичнија предвиђања) при чему је изгубило: 1) у људству: погинуло 39 (0,19%), теже рањено 46 (0,23%), неповратни губици 85 (0,42%); 2) средства ратне технике: авијација 143 ваздухоплова (39%), ловачка авијација 32 (52%), ловачко-бомбардерска авијација 33 (49%), извиђачка авијација 1 (7%); радарске јединице 6 (21%): 4 чете и 2 вода – уништено је 20 (34%) радара; ракетне јединице 9 (28%) ватрених јединица: 4 (33%) дивизиона НЕВА, 5 (25%) батерија КУБ. Нападнуто је 1052 (74%) објеката РВ и ПВО, при чему је уништено 572 (40%), теже и лакше оштећено 480 (34%). Ово су непобитни показатељи да је стратегијска групација РВ и ПВО била на тежишту удара НАТО-а, при чему је функционисала као систем свих 78 дана рата и претрпела знатно мање губитке од очекујућих.

Знатан допринос функционисању РВ и ПВО и остварења дефинисаног циља и постављених задатака дале су јединице логистике РВ и ПВО. Извор: *Печат*

Крај

Припадници 25. класе ВЕА обележили пет деценија од завршетка школовања

ДА ЈЕ ОНЕ МЛАДОСТИ

Успомене не бледе, а другарство остаје као најјачи беочуг који повезује генерацију официра из 1976. године

Недавно су се у Дому ВС у Београду окупили негдашњи питомци чувене 25. класе Војне економске академије, како би обележили 50 година од завршетка школовања. На прозивци није била ни половина припадника те генерације. Наиме, део њих остао је у Словенији, Хрватској, Црној Гори, Северној Македонији и БиХ. Има појединаца који су ,,заглавили" на Новом Зеланду, САД и Канади. Живот им је био препун проблема, изазова и обрта. Јер деведесетих година на овим просторима су беснели ратови. Држава је пуцала по националним шавовима. Гинуло се за државу и народ. Тешка, претешка времена.Неколицину су ошинуле и љуте болести. Борили су се до последњег даха...

На свечаности је најпре минутом ћутања одата пошта погинулима и преминулима. Главни гост био генерал-потпуковник у пензији Ђорђе Симић, некадашњи начелник Интендантске управе ГШ ВЈ, који је више година пратио рад припадника 25. класе и, како се то стручно каже, водио их у служби, постављајући их на одговорна места у оквиру позадине. Према одлуци Организационог одбора за обележавање пет деценија од завршетка школовања њему је додељена Повеља.

У повељи је наведено да сегенералу Симићу додељује за кадровску подршку који је пружао и за изузетне резултате које је постигла интендантска служба када јој је он био на челу, уз веома јасну визију развоја. Признање му је уручио Стеван Савчић.

Ђорђе Симић је бираним речима говорио о генерацији официра 25. класе. Поменуо је и податак да је по престанку агресије НАТО-а на СРЈ интендантска служба проглашена за

најбољу у оквиру позадине Војске Југославије.

На дружење су били позвани и чланови породице преминулог Бранка Чигоје. Одазвали су се супруга Мира, брат Жарко, њихове ћерке и унуци. Бранку је Повеља додељена ,,за све што је учинио на добробит ове генерације питомаца и касније официра, током школовања на Академији и обележавања годишњица од завршетка академских студија“. Супрузи Мири

признање је уручио такође Стеван Савчић.

Скупу се обратио први у рангу 25. класе Славко Гачпар, Он је потанко описао услове у којима се школовала ова генерација официра интендантске службе.

Уследила је прозивка током које је свако од слављеника изнео основне податке о себи: где је службовао, које је дужности све обављао, када је пензионисан и кога има у породици.

Наставило се препричавањем анегдота. Највише их је било са логоровања, спортских терена и ратова вођених деведесетих година. У првој години Академије, на пример, била је организована обука у скијању и прављењу бивака на снегу. Једне ноћи, у глуво доба, питомце је пробудио рески глас начелника класе Милорада Ковачевића ,,узбуна“. Врло брзо сазнали су да је наводно нападнута радарска станица и да је треба одбранити. На путу до тог места са чела на зачеље колоне и обрнуто стално су лансиране поруке. У једном тренутку порука ,,Врати везу“ погрешно је пренета у ,,Врати Резу“. Реч је о питомцу Милану Рези, што је било велико изненађење. Али убрзо је нејасноћа отклоњена...

И тако, реч по реч, стари другари, сада оседели класићи бистрили су сопствене меморије, присећајући се времена од пре педесет и више година. Договорили су се и то да следећи сусрет буде за пет година и да дотле прибаве што више адреса и бројева телефона оних којима нису могли да пренесу информацију о сусрету. **З. П.**

Шездесет година ВТШ КоВ ЈНА

ДРУЖЕЊЕМ ОБЕЛЕЖИЛИ ЈУБИЛЕЈ

У знак сећања на овај генерацијски скуп и дружење поводом у уводу истакнутих годишњица XIV класе, класићи су подно вајата конака, испред уређене плаже на реци Чемерници, сложно, налик на учеснике добровољних омладинских радних акција, засадили садницу храста, аутохтоног лишћара домаћиновог завичаја.

Сађење ,,Дрва генерације”

Припадници XIV касе Техничке академије Високе техничке школе Копнене војске ЈНА (ТА ВТШ КоВ ЈНА), њих седамнаесторица, окупљањем у Коштуњима, горњомилановачкој општини, обележили су 60 година од почетка, односно 57 година од завршетка школовања у овој високошколској, образовној и научноистраживачкој установи ЈНА.

Иницијатор и домаћин дводневног дружења генерал-потпуковник у пензији Јован Чековић, једини из генерације са „генералским еполетама“, на својеврсни „рапорт“ позвао је у своје родно мјесто 31 класића. Четрнаесторица су изостала из оправданих разлога – болести или неодложних породичних обавеза.

Оснивање ВТШ КОВ ЈНА

Висока техничка школа Копнене војске ЈНА (ВТШ КоВ ЈНА) основана је ,,Повељом о конституисању” 22. децембра 1966. године на темељу Општег закона о факултетима и универзитетима ФНРЈ, Републичког закона о високошколском образовању НР Хрватске, Закона о високим техничким школама ЈНА и Одлуке државног секретара за народну одбрану ФНРЈ. Документ, Повељу су, на највећи армијски празник тадашње Југославије, потписали именовани електори (матичари) факултета Свеучилишта у Загребу и представници ЈНА. Заправо, ВТШ КоВ је са радом започела осамдесетак дана раније, односно почетком октобра те године, када и академска 1966/67. година.

У прву, XIV класу, генерацију питомаца - студената новоформиране Школе, са верификованим Наставним планом и програмом ове војне високообразовне установе у Југославији, по наређењу државног секретара за народну одбрану о пријему питомаца у војне академије и подофицирске школе у 1966. години, примљен је 251 кандидат из свих шест југославенских република.

Школовање у ВТШ КоВ, регулисано раније поменутим законским прописима, било је двостепено: први степен - трогодишње школовање у Техничкој академији и други степен - двогодишње додипломске студије у Вишој техничкој академији (ВТА), уз обавезну двогодишњу праксу (рад) у трупи после успешно окончаног првог степена. Старешински, официрски кадар неопходан за рад у јединицама и установама

Техничке службе КоВ образован је и оспособљаван у више различитих смерова, о чему је почетком сваке календарске године одлучивао ДСНО.

Први бруцоши, питомци (студенти) XIV класе са индексима - студентским књижицама, по пријему су распоређени у пет смерова: наоружања, мото-технике, електротехнике, хемијско-технолошки и ракетне технике. Због недовољног броја наставника - предавача одговарајућих академских и стручних звања питомци су већину предмета, поготово фундаменталних и стручних, са изузетком војне групе предмета, слушали и полагали испите на факултетима загребачког Свеучилишта. Илустрације ради, Школа је средином шездесетих година минулог столећа имала свега 10 наставника са докторским звањем. У Центру војнотехничких школа КоВ ЈНА ,,Генерал армије Иван Гошњак", који је каснијим трансформацијама војног школства оспособљавао целокупан официрски и подофицирски кадар за потребе Техничке службе ЈНА (КоВ), а од 1979. и за потребе југословенске наменске индустрије, у наставном, образовном и научно-истраживачком раду учествовало је 66 доктора наука и 117 магистара. Подсећамо да је ЦВТШ КоВ децембра 1991. године, после готово тромесечне блокаде током оружаних сукоба у сецесионистичким југословенским републикама, измештен у Београд и Крушевац и да је половином 1992. године угашен. Данас се кадети опредељени за рад у логистичким (раније позадинским) јединицама и установама Војске Србије, од 2006. године, школују у јединственој Војној академији (ВА) у четири акредитована студијска програма: Војноелектронско инжењерство, Војномашинско инжењерство, Технолошко инжењерство материјала и заштите и Војносаобраћајно инжењерство. ВА је организациона јединица Универзитета одбране (Србије) основаног Одлуком Владе Србије фебруара 2011. године.

Високо постављене критеријуме и захтеве, који су поред савладавања стручних предмета укључивали и овладавање војничким знањима и вештинама неопходних за успешно обављање будућих официрских дужности везаних за техничко обезбеђење јединица и установа наше Армије, испунило је свега 59 питомаца или 23,5 одсто уписаних у XIV класу. *Ракеташи* су били најуспешнији јер је њих 34 одсто стигло до стручног звања инжењера, затим *хемичари* - 28 одсто и *електраши* - 24 одсто.

До првих звездица најупорнији

На завршној свечаности, показују подаци из Матичне књиге класе, одржаној првог октобра 1969. године у Клубу питомаца ТШЦ, Указом председника ФНРЈ, маршала Југославије Јосипа Броза Тита у чин потпоручника техничке службе произведено је њих 59. Највећи број њих је, изузимајући најуспшније по смеровима који су наставили студије на другом степену у Вишој техничкој академији (ВТА) како би стекли стручно звање дипломираног инжењера одређене специјалности, упућен на рад у јединице и установе, будући да су чином произвођења, по аутоматизму, примљени у активну војну службу.

Минут ћутања за преминуле класиће

ВТА је престала с радом 1970. године, јер су се, после свестраних анализа и искустава установили бројни недостаци двостепеног школовања у стицању високог стручног звања, односно дисконтинуитета пута до високообразованог кадра, неопходног за све сложеније обавезе које су постављане пред официре ТСл. Наиме, убрзани технолошко-технички развој борбених система којима су се опремале савремене армије, па и ЈНА, је то императивно захтевао. Те године донета је одлука да се пређе на континуирано школовање у трајању од четири и по, односно пет година (9 и 10 семестара). Академији је враћен стари назив - Техничка војна академија, а преостале генерације уписане по НПП ТА ВТШ КоВ ЈНА - XV, XVI и XVII класа су завршиле школовање закључно с јулом/септембром 1972. године.

О квалитету, стручности, умешности и професионалним карактеристикама прве генерације, али и потоње три, одшколоване у загребачкој ВТШ КоВ, односно успешности у извршавању бројних и сложених задатака у професионалним каријерама, најбоље говоре подаци да су се налазили на изузетно одговорним местима не само у ЈНА, Војсци Југославије, Војсци Републике Српске Крајине и Војсци Републике Српске, нашој наменској индустрији, а касније у републикама (данас државама) и привредним субјектима. Нећемо се бавити именима, јер то није сврха ових редака, већ ћемо навести само оне најзначајније коју су бивши питомци XIV класе ВТШ КоВ обављали, а то су: министар одбране, начелник Техничку управе, директор Војнотехничког института, директор Техничког ремонтног завода, директор "Yugoimport - СДПР", ректор универзитета, директор Војне гимназије ,,Иво Лола Рибар", бројни и успешни руководиоци фабрика наменске индустрије и других привредних система. Све побројано говори о успешности ове генерације, а високи радни резултати, њихова посвећеност и врхунска професионалност су чињенице које ће остати забележене у историји не само нашег војног школства, већ и Војске у целини. Такође, верујемо да све изречено, као и њихов предани рад, одговорност и испољени патриотизам могу послужити као пример млађим нараштајима који су, или ће се, определили за частан и нимало лак позив официра наше Војске.

Запис - дрво генерације

Дводневни викенд проведен у ТРЦ ,,Момчило Чековић", породичном имању породице Чековић, био је испуњен бројним активностима. Класићи су обишли и упознали се са целокупном туристичко-угоститељском понудом Центра, посетили и Фабрику за производњу здраве хране *Граб*, чији програм се заснива на производњи природних сокова, ракија, џемова и нектара припремљених по традиционалним рецептурама, и добрим делом је намењен иностраном тржишту, обишли газдинство и музејску поставку у оквиру ТРЦ.

Међутим, један догађај заслужује посебну пажњу и истицање. У знак сећања на овај генерацијски скуп и дружење поводом у уводу истакнутих годишњица XIV класе, класићи су подно вајата конака, испред уређене плаже на реци Чемерници, сложно, налик на учеснике добровољних омладинских радних акција, засадили садницу храста, аутохтоног лишћара домаћиновог завичаја. Метална плоча постављења на заштитној огради, која чува овај својеврсни запис, сведочи и подсећаће све госте ТРЦ и намернике на једну изузетну генерацију официра ТСл некадашње ЈНА, људе који су, упркос бројним изазовима који су их пратили током школовања и касније активне војне службе, изградили, однеговали и сачували пријатељство - вредност којом се са разлогом поносе и која може служити као пример свима нама, млађим покољењима.

Извештај не би потпун ако не би поменули и традиционални заједнички ручак (вечеру и доручак), својственим оваквим скуповима, договором да се сусрети у Коштуничима одржавају једном годишње, што је акламативно прихваћено и поделом пригодних поклона које је класићима припремио домаћин, ,,њихов генерал". Познајући их, потписник ових редова, њихов млађи колега из XVII класе ТА ВТШ КоВ, не сумња да ће и тај ,,домаћи задатак" одрадити без грешке и на најбољи начин, а време ће показати и потврдити изречена очекивања.

Јосип И. Новак

Редак животни успех

ВИДОЈЕ ДОЖИВЕО СТОТУ

Видоје је доброг здравља и бистрог ума. Никада није пушио, кафу пије, али врло ретко, а пиће у малим количинама. Вероватно је тако умерен живот и рецепт за дуге године које је доживео. До детаља се сећа и најранијих година свог живота и радо о томе прича

Слављеник у разговору са нашим дописником

Војнички позив има девет кора, кажу добро упућени. Изискује много рада, жртвовања, препун је опасности и неизвесности. Теренски услови, борбена дејства и изложеност климатским екстремима, значајно нарушавају здравље подофицира и официра. Мада у младости одабрани као готово идеално здрави, па каљени као челик, временом их обузимају болести. У пензију одлазе са две до четири хроничне болести. Огромна већина старешина не доживљава позно доба живота. Стога су веома ретки случајеви да неко доживи стоту.

Видоје Стојић је 10. јула ове године, заједно са члановима своје уже породице, прославио је свој стоти рођендан. Није желео присуство других људи, нити телевизијске камере. Једино је прихватио разговор са дописником листа ,,Војни Ветеран“, који је протекао у заиста пријатној атмосвери. Радо се присетио својих младих дана и догађаја који су му најдражи у животу.

Видоје је рођен на Сувој планини у селу Вета – општина Бела Паланка. Отац Коста и мајка Ристева су поред њега имали још два сина, Јована и Кристивој, и кћерке Брану и Тодорку. Као млад војник укључио се у јединице Народноослободилачке војске, а 1946. године уписао је прву класу Пешадијске подофицирске школе у Суботици. Распоређен је у Бачку Паланку у 2. бригаду 16. војвођанске дивизије. Јединица је убрзо пребачена у Македонију због обезбеђења границе према Грчкој и прихватања партизанских јединица из Грчке које су трпеле поразе од тамошњих монархофашиста. У Берову полаже малу – тада велику матуру и стиче услове да 1948. године буде упућен на школовање у Рајловац. По завршетку школовања 1950. године распоређен је у команду РВиПВО у Земуну, где га преводе у војног службеника ранга потпоручника.

У истој канцеларији са њим је радила и Милка, чија је породица протерана из Книна. Међусобне симпатије су прерасле у велику љубав и озбиљну везу тако да су Милку морали преместити на друго радно место. То није била препрека да своју љубав крунишу браком 1954. године. Након годину дана добијају кћерку Љиљану, која је нажалост погинула у саобраћајној несрећи 1994. године. Другу ћерку Весну добијају 1960. Године, када је Видоје добио и премештај у Краљево на стари аеродром у данашњој Доситејевој улици. Касније службу наставља на аеродрому Лаћевци, све до стицања звања војни службеник треће класе, односно чина мајора у ком је и пензионисан 1978. године.

Ћерка Весна се срећно удала, променила презиме у Петковић и на свет донела ћерку Милицу 1983. и сина Ђорђа 1987. године. Деда је пун поноса и љубави према својим унуцима који су одгајани код њега у стану. Послови су их одвели у Земун, односно Београд али они користе сваку прилику да дођу у Краљево и покажу своју љубав и поштовање према родитељима а нарочито деди. Милица је већ раније чврсто одлучила да након пензионисања поново дође да живи у Краљево, односно у село Врдила, где је деда направио викендицу.

Видоје је и сада доброг здравља и бистрог ума. Никада није пушио, кафу пије, али врло ретко, а пиће у малим количинама. Вероватно је тако умерен живот и рецепт за дуге године које је проживео. До детаља се сећа и најранијих година свог живота и радо о томе прича. Као пензионер је највише времена проводио управо у викендици, гајећи воће, поврће и цвеће. Последњих годину дана више не може да обавља физичке послове али радо одлази да проведе неко време у природи. Велики је љубитељ спорта, а као млад се бавио одбојком и био члан екипе РВиПВО од 1950. до 1954. године.

Поносан је на свој живот, на резултате које је имао у служби и дане које живи као пензионер, али је најпоноснији на своју породицу. Посебно на унуке.

По много чему Видоје може бити пример млађим генерацијама и било би добро да бар део млађих људи за себе извуче одређене животне поуке.

Жеља његових колега је да још коју годину буде међу њима и да сачува садашње здравље и бистар ум. То ће бити и највећа срећа за његову породицу , а и за све оне који га познају.

Јован Симић

Срели се некадашњи командир и његов војник

СЕЋАЊА НИСУ ИЗБЛЕДЕЛА

После безмало пет деценија сусрели су се командир и његов војник. Догодило се то у Београду, у Дому ВС. Негдашњи командир данас је генерал-потпуковник у пензији, а војник пензионер који живи у Вршцу. Први је Љубомир Драгањац, донедавни председник Удружења војних пензионера Србије, а други Саво Попов.

Како је дошло до овог сусрета? Саво који се свикао на миран живот седео је једне вечери и гледао програм локалне телевизије. У једном часу чуо је да је у посету војним пензионерима Вршца дошао њихов председник Љубомир Драгањац. Био је то тренутак који га је подигао на ноге. Одједном се у њему јавила снажна идеја да се сусретне са својим некадашњим командиром. Сетио се и свог сестрића пуковника у пензији Аркадија Милосављевића који је својевремено био начелник Кабинета команданта РВ и ПВО. Телефоном му је пренео жељу и убрзо је договорено да се некада претпостављени и потчињени сретну у просторијама УВПС, где Драгањац свакодневно долази.

Сусрет је био заиста више од срдачног сретања. Ни један ни други нису крили задовољство што су се видели после готово пет деценија. У то време Драгањац је био поручник, а Попов војник, његов писар. Дакле, свакодневно су општили у вези са администрацијом јединице техничке службе.

Уз мученицу кренуло је присећање. Заједничко време проводили су у Загребу. Саво је испричао и неколико војничких несташлука војника те јединице. И тако, низала су се сећања, а њих двојица као да су се такмичили ко ће да се сети занимљивих догађаја.

На растанку је договорен још један сусрет. Овога пута у Вршцу. **З. П.**

Дан устанка у Земуну

ПОЛОЖЕНИ ВЕНЦИ

Устанак народа Србије у Земуну обележен је испред Споменика палим борцима народне револуције 1941 - 1945 године, који су грађани тог града подигли 1954. године.

Комеморацију је отворио председник СУБНОР-а Земун Александар Лазаревић, који је уједно члан УВПС. Поздравио је присутне, међу којима и заменика председника ГО Земун Жику Крстића, потпредседника СУБНОРА-а Земун Бранислава Миланковића, делегацију УВПС Земун са Трајчетом Митушевим на челу, Удружења пензионера Земуна, Удружења акцијаша Земуна, Удружења српских Војвода Земуна, који су уједно положили венце.

Пригодни говор о значају 7. јула одржао је Иван Морић члан СУБНОР-а Земун и Даринка Марковић и књижевница Клуба *Иво Андрић*, Земун.

Након комеморације, дружење је настављено у просторијама СУБНОР-а Земун. **Т. М.**

Сарадња ОО УВПС са локалном самоуправом у Земуну

ДИЈАЛОГ СА ПРЕДСЕДНИКОМ

Председник општине Зењмун Гаврило Ковачевић примио је 10. јула председнике удружења грађана са територије ГО Земун. Учесник тог догађаја био је и председник УВПС Земун Славко Дошеновић.

Током сусрета разговарало се о проблемима која оптерећују удружења, као и комуналним и инфраструктурним проблемима у општини Земун и начину њиховог решавања. Било је речи и о сарадњи удружења у организацији заједничких активности у областима од интереса за чланове, попут излета, обележавања значајних датума из историје Србије и српског народа. Крајишка удружења акценат су ставила на погром српског народа у током грађанског рата 1991. до 1995. године и изградњу Културног и меморијалног центра протераних Срба. **Т. М.**

Из активности МО УВПС Батајница

СЛАВА ЈУНАЦИМА

Дан устанка народа Србије у Другом светском рату обележен је 7. јула и у Батајници.

Код споменика палим борцима НОР-а од 1941. до 1945. гдине одржан је меморијални скуп палим борцима НОР-а из Батајнице. Скуп је отворио председник СУБНОР-а Батајница Саво Богуновић, а минутом ћутања одата је пошта палим борцима.

Венце су положиле делегација СУБНОР-а Батајница са Савом Богуновићем на челу. У име Градске општине Земун венац је положио члан Већа Бошко Радовановић, а у име УВПС МО Батајница Момир Котлаја, Рајко Саватовић и Радојка Милошевић.

О значају 7 јула говорио је Славко Дошеновић, члан СУБНОР-а Батајница и председник Општинског одбора УВПС Земун.

Дружење је настављено у просторијама Месне заједнице, уз скроман коктел. **Т. М.**

50 година од матуре 3. генерације
Војне гимназије Београд

ОРНИ ЗА ДРУЖЕЊЕ

Протекло је пуних пола века од како су ученици 3. генерације Војне генерације „Братство-јединство“ Београд (1972-1976) своје средњошколско образовање крунисали матуром. Дана 30. маја ове године, ходници зграде Војне гимназије у Петра Чајковског бр. 2, поново су били испуњени истим оним младалачким тинејџерским жамором као и некада. Корак им је, можда, био и нешто спорији, али онај сјај у очима који су имали док су заједно седели у учионицама – тај сјај је још увек био ту. Видела се срећа што још могу да се погледају у очи и да се препознају, упркос годинама и седим власима (ако их још има!). Осећало се да их још повезује оно најважније — пријатељство и заједничко проведено време које нико не може да избрише.

Организациони одбор прославе је, уз пуну сарадњу начелника Војне гимназије и његових непосредних сарадника, у гимназијској кино-сали реализовао свечани јубиларни скуп бивших „вогијеваца“. По интонирању химне Р. Србије, водитељ је посебно поздравио мајора Милићевића, представника ВоГи, те присутне чланове породице преминулог начелника 3. генерације пуковника Лазара Петронијевић – Лазе и погинулог класиђа Бранка Пантелића – Пантера. Потом је минутом тишине одата почаст Лази, професорима, Бранку и још двадесет шесторици другова и пријатеља који су заувек напустили редове, али су остали трајно уписани у њихова сећања.

Потом се скупу обратио Винко Пејић, говором у коме је евоцирао успомене на погинулог класиђа, хероја Бранка Пантелића – Пантера, артиљеријског потпуковника. Бранко је погинуо 4. септембра 1992. године са још 15 сабораца на Мајевици, на брду Пањик у Републици Српској.

После овог врло емотивног говора, скупу се бираним речима обратио представник ВоГи. Њему је Војислав Марковић уручио урамљену фотографију Бранка Пантелића и два примерка Монографије 3. генерације ВоГи, управо објављене поводом 50 година од матуре.

Сви говори и обраћања праћени су приказима пригодних фотографија ученика 3. генерације, из гимназијског времена.

Кроз трећу генерацију је, током четири године школовања, прошао укупно 201 ученик, од којих је укупно њих 166 матурирало те 1976. године. Велика већина наставила је школовање у војним академијама (33. кл. ВА КоВ Београд, 24. кл. ТВА КоВ Загреб, 31. кл. МВА Сплит и 29. кл. ВВА Задар) у којима су се евидентно показали као висококвалитетан кадар. На скупу поводом јубилеја било је присутно 90 бивших ученика, који су буквално дошли са разних страна света и широм бивше Југославије.

Пригодно дружење 3. генерације ВоГи настављено је у новобеоградском ресторану „Дрен“. Достојно је прослављена чињеница о поновном окупљању људи који су у својим каријерама преживели буре и олује, али су остали усправни. Иако су их животни путеви водили на различите стране, па чак и на супротне стране нишанске линије, сваки поновни сусрет бисао је деценије раздвојености. Поново се орио смех истом снагом као 1976. године, као доказ је да је дух 3. генерације ВоГи остао млад и нетакнут временом.

Тиме је и крунисан овај дан који је све присутне потсетио да време пролази, али да пријатељство, успомене и љубав према људима са којима је дељена младост остају заувек.

Класићи су се разишли са датим обећањем о поновном генерацијском сусрету током прве године четврте деценије овога века.

Пуковник ТСл у пензији
Бранко Јанковић, дипл.инж.

ЧИСТ ПРИРОДНИ МЕД

Продајем чист, природан мед из сопствене производње. Нуди се багремов, ливадски и сунцокретов мед.

Телефон: 065/525-0306 (Данило)

АПАРТМАН НА ПЛАНИНИ

Издајем апартман на Златибору 26 кв. М за четири особе. Удаљен је од језера око 300 м. У близини су ,,Макси“ и ,,Иидеја“. Подно грејање, клима, место за паркинг.

Телефон: 060/332-7233

60 ГОДИНА ОД ЗАВРШЕТКА ШКОЛОВАЊА 19. КЛАСЕ ВА КОВ

Обавештавамо и позивамо бивше питомце 19. класе Војне академије КоВ да ће јубиларна годишњица бити обележена 27. септембра 2026. године са почетком у 13 часова у Београду, у Дому РВ и ПВО. Добро нам дошли!

Језик наш насушни

OH, MY GOD!

Скоро у новинама прочитах наслов: „Прагматички англицизам у српском језику“. Да бих разумео о чему се ради, погледао сам Речник српског језика. По дефиницији Ранка Бугарског, прагматика је „дисциплина која проучава употребу језика, посебно са становишта комуникацијских намера говорника и дејства које они постижу служећи се језиком“: она посматра реченице у контексту, исказе, испитујући како они делују у појединим говорним ситуацијама. Отуда у наслову у новинама на почетку нису речи позајмљене из енглеског (*дилер, мобинг, даунлаудовати* итд.) нити речи употребљене са енглеским значењем (*копија* уместо примерак, *дефинитивно* уместо свакако), па ни енглески утицаји на граматику (посебно на речи, као у *Сава центру*, *бејзбол палица* и сл.). Овде су у питању случајеви када особе српског матерњег језика одједном почну да говоре као да су рођене у дијаспори или су се тек вратиле после двадесетогодишњег боравка у Калифорнији или Енглеској, употребљавајући говорне формуле какве су доскора биле непознате у нашем језику.

То су пре свега примери које је забележио Тврtко Прћић у својој познатој књизи *„Енглески у српском“*: „Да ли могу да вам помогнем?“ (= Can I help you?), уместо „Изволите“, или „Моје име је...“ (= My name is...) уместо „Зовем се...“. Они долазе пре свега преко телевизије и филмова, судећи по примерима као „Уживајте!“ (Enjoy!) уместо „Пријатно!“; „Заборави!“ (Forget it!) уместо „Није важно“ или „Нема везе“; „Не желиш да знаш“ уместо „Не питај“, „Боље не питај“. По овоме се види колика је одговорност телевизијских преводилаца, који не престају да нас задивљују незнањем како енглеског тако и матерњег језика.

Када један лик у филму прича другом нешто што је овом добро познато из сопственог искуства, уобичајени одговор је иронично:„Tell me about it“, у титловима је обично преведено „Причај ми о томе“. Уместо да се преведе са „Коме кажеш!“, „Мени причаш?“ и слично. Међутим, млади и код нас употребљавају „Причај ми о томе“ управо у том смислу. Људи мојих година не познају англохоличарски жаргон тако као ови млађи. У праву су млађи добри познаваоци енглеског језика када тврде да се и код нас чује „Купићу ти пиће“ (уместо „Ја частим“ или „На мене је ред“); „О мој Боже!“ (са сувишним „мој“), „Зашто нисам изненађен?“ (уместо „То ме уопште не чуди“), „Хвала што си то приметио“ (уместо „Лепо је што си то приметио“), или да неки људи на израз захвалности „Било ми је задовољство“ одговарају „Задовољство је моје“ (Уместо „И мени“) итд.

Поред ових буквалних превода, у практичне англицизме спадају и непреведене речи употребљене у српском језику као: „Сори“, „Тенкс“, „Кул“, „Но(у) комент“ или „Офкорс“ (ова има и шаљиву варијанту „Офскроз“), а такође и узвици. Прави англохоличари поздрављају се са „Хај“, а на растанку ће рећи „Бај“, неку своју грешку или непажњу пропратиће са „Упс“, дивљење ће изразити са „Вау!“, а задовољство са „Јеа!“. Ако вас разљути такав начин изражавања, па га лупите ногом у цеваницу, знаћете да га је заболело ако узвикне „Ауч!“! **Здравко Зељковић**

У добром расположењу бивши припадници ескадриле

Сусрет небеских извиђача

ВРЕМЕ ЛЕТАЧКИХ ПОДВИГА

После више од три деценије минулог 18. јула године официри-пилоти 353.иае (извиђачке авио ескадриле) поново су у строју. Овога пута на Дунаву, на палуби заједничког брода. Место сусрета пилота, припадника више генерација, од 18 (XVIII). класе ВВА па до 40 (XL) класе ВВА обиловало је симболиком која се односила на објекат и амбијент где је јединица претежно извршавала извиђачке задатке. Наиме, ескадрила је представљала део тзв. поморске авијације СФРЈ у саставу 97. абр која је оперативно потчињена ВПО (Војно-поморској области), а стручно и организацијски КРВ (Команди РВ и ПВО).

Од 1966. године ескадрила је задејствована на аеродрому Ортјеш код Мостара, на млазним авионима америчког порекла F-84G Тандерџет.

Рејон извиђања из ваздуха налазио се на површини јадранске акваторије, тако да је у сваком летачком дану вршена контрола поморских комуникација, војних домаћих и страних пловних објеката. Од страних војних пловила најчешће су праћении по потреби снимани бродови из састава VI флоте и италијанске РМ.

Јединица је, врло брзо достигла високи углед у РВ и ПВО и у РМ. После низа извршених ризичних задатака, јединица је 1979. године проглашена за најбољу у РВ Југославије. Ни једна авијацијска јединица није имала толико визуелних и фото-контаката са борбеним бродовима страних поморских снага на Јадрану од Отрантских врата до Трста.

Од 1973 године јединица је пренаоружана домаћим авионима извиђачке верзије ИЈ-21 Јастреб. Већ у пролеће 1974. године са два авиона ИЈ-21, јединица је извршавала један од најсложенијих задатака у условима предратног стања.

Задатак је био да се 24 часа прате делови VI флоте са носачем хеликоптера Ivo Džima і бродови RM Италије који су упловили у северни Јадран.

План им је био да демонстрацијом силе изврше притисак на СФРЈ, како би дошло до ревидирања ранијег територијалног уговора на граници две земље.Операцију су назвали„Мрачна слика Европе,“ а са наше стране активности војске одвијале су се под називом „КОПАР 74“.

Захваљујући држању ЈНА , нашем праћењу непријатеља и дипломатији потписани су тзв. Осимски споразуми, што је било повољно за СФРЈ.

Нажалост, јединица је имала у свом летачком веку губитака у мирнодопским условима.

Од 1982. године јединица се поново пренаоружава овога пута савременим домаћим двомоторним извиђачким авионом ИЈ 22 Орао.

Сукоби у време растурања Југославије довели су до тога да је 353.иае морала да напусти своје прво место базирања Мостар. По наређењу комплетна јединица је 13 маја 1992. године пребазирана на аеродром Лаћевци код Краљева, као ново место базирања.

Ескадрила је остала у срцу многим генерацијама пилота од којих су неки осамдесетогодишњаци. На другарском окупљању, првом после више деценија, било је емоција, веселих прича и догађаја прожетих опасностима из летачке службе .

Евоциране су успомене нарочито оне догодовштине са неба којих у авијацији има увек и у великом броју. Нису заборављени ни они припадници јединице који су страдали у извршавању летачких задатака, а и преминули другови.

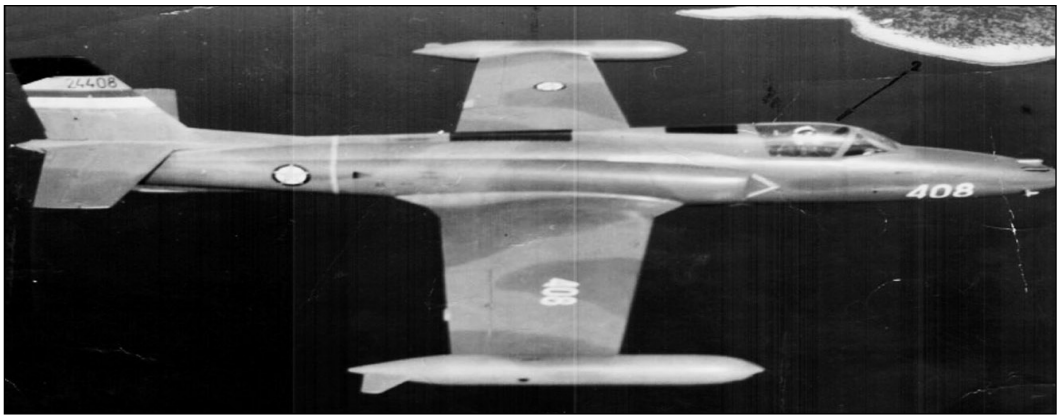
Сусрет је прошао у добром расположењу, па је заузет став да се окупљања у још већем броју организују годишње, вероватно на дан оснивања јединице.

Драгослав Спасојевић,
пуковник у пензији

F-84 G Тандерџет

IПрви летачки састав 353.иае 1966. године

J-21 Јастреб

IJ-22 Орао

Из историје Ваздушног осматрања, јављања и навођења

УСПЕШНО РАСПОЗНАВАЊЕ ЦИЉЕВА

У вежби 3. ВаК од 13. до 25. септембра 275. пВОЈИН извршио је 30 навођења радаром од којих је 26 било успешно. То су била прва навођења ловаца на „непријатељске" циљеве помоћу радара у току провођења здружених вежби.

У јануару 1958. године, јединица РОСт - 22, Костањевица на Красу (код Нове Горице), опремљен радаром П-2М, (дислоцирана је у гарнизон Лучко и преведена у резерву пука);

• од 1957. године са радаром АН/ТПС-1Д формиран је РОСт у Умагу. Је- диница је у почетку била у месташцу Башанија близу Умага, а након годину дана је прешла у Савудрију. Радар је био лоциран на обали у близини светионика, где је у згради Црвеног крста било смештено људство. Јединица је након годину дана смештена у један стари дворац да би 1960. целокупна јединица прешла у Умаг и била размештена у касарну јединице КоВ;

• шест ВОСт лоцираних дуж границе према Италији.

Од 1957. године, од 16 ВОСт у саставу пука остали су само ВОСт у Новој Горици (101), Кобариду (103), Олшеву (105) и Шентилју (107).

Новоформирани 137. 6ВОЈИН настао је преформирањем 107. 6ВОЈИН.

Команда батаљона са заштитном четом, наставном четом и позадинским јединицама била је у Лукавици (код Сарајева). За команданта батаљона постављен је мајор Мило Лековић, а од 1957. године мајор Ђуро Родић. Батаљонски ЦВОЈ размештен је у Лукавици. Начелник ЦВОЈ био је мајор Иван Страјинар. Распоред батаљона је био следећи:

ТС ВОЈИН на Јахорини, опремљена радарима АН/ кап. I кл. Лазар Вујановић ФПС-8 и АН/ТПС-10Д.У зиму 1955/1956. године они су већ били задејствовани на Јахорини, људство је било смештено у арктичком шатору, али је снажна зима заледила антенске системе, који су били на отвореном, и онемогућила рад средстава до пролећа. То искуство је условило хитну изградњу подземних објеката за људство, радарске и друге уређаје и постављање антенских система у арктичке куполе за све планиране ТС ВОЈИН. У пролеће 1957. године, арктичка купола је монтирана и станица је почела са радом;

Смештај борбене смене у камиону

• ЛС ВОЈИН у Дервенти, опремљена радарским комплетом 1Д-10Д, укључена у оперативни рад 1957. године. Први командир је био кап. I кл. Владо Антонић. Станица је постојала до 1964. године када је расформирана, а средства су предата чети на Превлаци;

• РОСт на Ластову (Убла) опремљен радаром 1Д, задејствован 1956 године, командир је био поручник Бошко Бајалица, од 1961. Ушла је у састав 9.пВОЈИН у Сплиту;

• РОСт у Улцињу, опремљен радаром 1Д, предвиђен формацијом, а задејствован 1956. године, командир поручник Пуниша Ратковић, људство смештено на граничној караули у Улцињу, а радар постављен на Великој плажи. Борбена смена на РП смештена и лети и зими под церадом у камиону. Због лоших смештајних услова, у септембру 1957. радар је повучен са Велике плаже и постављен изнад карауле. Због лоших услова за радарско осматрање са новог положаја, радар је коришћен у наставне сврхе и био је у приправности да по потреби изађе на првобитни или неки други наређени положај. Јединица је расформирана 1959. године.

У годинама које су уследиле, служба ВОЈИН се развијала у складу са економским могућностима земље и могућностима школовања људства. Упркос потешкоћама, набавком нових и савременијих радарских средстава и задејствовањем нових јединица опремљених савременијом опремом, оперативни рад система ВОЈИН је постајао све потпунији, целовитији и комплекснији, а радарско покривање територије све компактније и квалитетније.

У години формирања пукова ВОЈИН регулисан је оперативан рад на осматрању и јављању са ЛС ВОЈИН по пет сати дневно и са РОСт по два часа дневно, а пуковски ЦВОЈ су били задејствовани у видно време дана. Према привременом правилу службе ВОЈИН (пројекат), оперативан рад се одвијао тако да су подаци од ВОСт предавани на РОСт у рејону размештаја, а у појединим случајевима на станицу ВОЈИН. Подаци од РОСт предавани су станицама ВОЈИН, где су пречишћавани и предавани пуковском ЦВОЈ. После обраде у ЦВОЈ подаци су емитовани на ТО. Такво функционисање службе ВОЈИН имало је своје позитивне и своје негативне стране.

Олакшавање обраде података

Позитивне стране огледале су се у следећем:

• подаци са РОСт, који су углавном били више истурени према државној граници, стизали су на станицу ВОЈИН са мање закашњења и омогућавали су јој да настави да прати формацију без посредовања пуковског ЦВОЈ. Такав поступак је станици ВОЈИН давао знатно повољније услове за потребе навођења ЛА;

• везивањем станица ВОЈИН и само појединих РОСт на пуковски ЦВОЈ, оперативни рад је упрошћен и олакшан јер је смањен број кореспондената према центру, што је захтевало мањи број радио-средстава (канала везе) и мањи број војника у пријемном центру и оперативној сали. Осим мањег броја кореспондената, у центар се сливао и мањи број података јер су подаци у одређеној мери пречишћени у станици ВОЈИН, што је олакшавало обраду података у центру.

Негативне стране су се огледале у следећем:

• цео оперативни рад се сагледавао у могућностима навођења ловаца. Међутим, у томе се ишло доста једностранo јер су се повољним подацима обезбеђивале станице ВОЈИН не водећи рачуна о томе да ти подаци што пре стигну у оперативну салу ваздухопловне команде ВАК, или ваздухопловне дивизије (добијају их из пуковског центра ВОЈ), где се доносила одлука о подизању ловаца;

• преношењем података осматрања преко више кореспондената повећано је ,,мртво" време од момента откривања циља па до предаје на ТО, а самим тим је смањивана даљина обавештавања за већину корисника.

Јединице су формиране од људства из разних јединица са недовољним бројем стручно обучених старешина по питању службе ВОЈИН. Посебно је био критичан стручни кадар за одржавање нових радарских средстава, а у наставној чети је недостајао кадар за општевојну обуку.

У раду радарских и средстава везе на радарским положајима највећи проблем је био рад на електроагрегатима због непостојања електричне (далеководне) мреже до РП. Кварови на електроагрегатима су били чести и такви да их јединице нису увек могле саме отклонити.

Веома важне поузане везе

Разуђеност основних јединица и практична искоришћеност података радарског осматрања захтевали су веома разноврсну и непрекидну организацију везе. У пуку ВОЈИН пред службом везе били су задаци обезбеђења сигурне и непрекидне везе командовања и јављања са потчињеним јединицама, везе садејства са суседним пуковским ЦВОЈ, везе навођења ЛА, веза са АЈШ са циљем правовремене најаве летова у ЦВОЈ, везе са претпостављеном командом и унутрашње везе у команди и по јединицама.

Основне везе су биле радио и жичне. За успоставу радио-веза било је довољно средстава, али су постојећа средства била прилично дотрајала, недовољне снаге и нестабилна у раду јер већи део њих потиче из Другог светског рата. Жичне везе су реализоване преко цивилних и војних линија и такође су биле нестабилне јер су ишле преко више кореспондената. Крајем 1955. године из САД су примљена нова савремена средства везе (радио-релејна и ВКТ средства земља-ваздух), чиме су се створили услови за квалитетнији рад јединица ВОЈИН. Обука за рад на тим средствима спроведена је 1956. године и исте године су почела и да се употребљавају.

Већ у септембру и октобру године када су формирани, оба пука су учествоала на ваздухопловним тактичким вежбама (ВТВ)

у оквиру припадајућег ВаК.

У вежби 3. ВаК од 13. до 25. септембра 275. пВОЈИН извршио је 30 навођења радаром од којих је 26 било успешно. То су била прва навођења ловаца на „непријатељске" циљеве помоћу радара у току провођења здружених вежби. Успех на вежбама је био задовољавајући, а главни проблем је био у недовољном сагледавању улоге службе ВОЈИН у дејствима авијације. Тако је дошло до тога да су једина навођења ЛА у току године извршена у току тих вежби. Један од битних закључака и уједно задатак за наредну годину био је да се јединице ВОЈИН више укључе у вежбе и свакодневну обуку летачких јединица и остваривање ужег контакта између ОЗН и летачког састава јединица ЛА.

Стечена велика искуства

Већ у 1956. години пукови и батаљон ВОЈИН учествују у пет већих вежби у склопу ВаК и ВД, које су много јасније истакле важност и место службе ВОЈИН у оквиру ЈНА. Те вежбе су у највећој мери допринеле даљим променама у организацијској структури пукова ВОЈИН, укидању батаљона ВОЈИН у саставу пукова и променама у начину оперативног рада.

Извршавање наменских задатака осматрања ваздушног простора у току ових вежби комбиновано је са извршавањем и других тактичких задатака у условима пребазирања команде пука са ЦВОЈ и дела основних јединица. На вежбама су стечена огромна искуства из области оперативног рада и пребазирања јединица. Приликом премештања јединица јасно се видео недостатак покретног ЦВОЈ ради непрекидности рада центра, а за јединице недостатак опреме за живот и рад у пољским условима. Рад у ЦВОЈ је био веома добар, а највећи проблеми су се јављали у процесу распознавања циљева, који се јавио због слабе координације у раду са АКЛ и кашњења у најави полетања, а делом и због необучености људства јер су дужности у ЦВОЈ вршили сви официри по редној листи, а не специјално обучени за овај рад. Веза је функционисала врло добро, само је ЦВОЈ требало снабдети предајницима веће снаге, а у каснијој фази и ЛС ВОЈИН и РОСт.

Вежба „Тара" није била предвиђена годишњим наређењем већ је била изнуђена војно-политичком ситуацијом у свету и трајала је од 1. новембра до 24. децембра 1956. године. Циљ вежбе је било предузимање мера предострожности (приправности) поводом мађарске кризе и агресије израелско-енглеско-француских снага на Египат. На вежби је учествовао целокупан састав свих тактичких јединица ВОЈИН са свим материјалним и техничким средствима. Оперативан рад је био непрекидан. Због природе задатака службе ВОЈИН, непрекидан рад је остао још неко време после завршетка вежбе. Осим радарских станица, у том периоду је селективно активирана мрежа ВОСт. Вежба је показала неопходност мреже ВОСт као допуне радарском осматрању, која је увођењем радарских средстава неоправдано постепено занемаривана. У складу са ситуацијом због које је вежба наређена акценат је дат на осматрању ваздушног простора, али су организовани и стално дограђивани остали садржаји битни за дату ситуацију, као што су: обезбеђење и одбрана радарских станица, садејство са јединицама КоВ, РМ и органима цивилне заштите, припрема за мобилизацију и појачано материјално-техничко обезбеђење. Због непрекидног оперативног рада уведен је рад по три, а када су могућности дозвољавале и по четири смене. Озбиљност ситуације, дужина трајања вежбе, обимност задатака и напоран рад често су доводили до исцрпљивања људства. У наредном периоду много већа пажња поклоњена је равномерној обучености људства и стално се инсистирало на што већој попуни јединица по људској формацији. Било је случајева падања у несвест од исцрпљености јер се радило и по 48 сати непрекидно. Упркос оваквим напорима није било ниједног случаја неизвршења наређења, приговора нити нарушавања дисциплине. Оперативни рад је подигнут на знатно виши ниво. Идентификација (распознавање) циљева, која је до тада била највећи проблем у обради радарских података, подигнута је на ниво од 95% идентификованих циљева.

Промена начина оперативног рада

Све вежбе одржане 1956. године, а поготово последња, значајно су утицале на јачање борбене готовости и оспособљеност службе ВОЈИН за извршење наменских задатака.

После те вежбе извршена је и промена начина оперативног рада која се огледала у томе што су сада сви РОСт и станице ВОЈИН везане директно за пуковски ЦВОЈ, где су подаци пречишћавани и сређивани, а затим предавани на ТО. Преласком на такву организацију оперативног рада постигнути су следећи позитивни резултати:

- скраћено је „мртво" време од момента осматрања циља до предаје података на ТО, односно до крајњих корисника. Скраћивање „мртвог" времена омогућило је корисницима правовремено предузимање одговарајућих мера;
- обележавање формација јединствено је на целој територији једног пука ВОЈИН, па и корисници података примају податке ТО са јединствено обележеним формацијама.

Недостатак такве организације рада био је у томе што је отежан рад на ситуационом столу у ЦВОЈ. Велики је број једновремених учесника са великим бројем формација, за њихову обраду потребан је већи број послужиоца-постављача и ствара се велика гужва за ситуационим столом, отежана је идентификација, а рад спикера је касnио.

Приликом интензивног летења, спикер може јављати трећи или четврти податак сваке формације на ТО, а таквим подацима корисници не могу бити задовољни. Превазилажење ових проблема већ је у то време наговештавало потребу за аутоматизацијом система ВОЈИН и формирањем већег броја оперативних центара.

Постојећи радарски положаји испитани су у смислу њихове целисходности и рентабилности, а изабран је одређен број нових радарских положаја, од којих је један део проверен приликом извођења вежби.

Утврђена је рентабилност постојања садашњих ВОСт и дошло се до закључка да их у миру треба знатно бројчано смањити и поставити у непокривене просторе где радари нису у могућности да осматрају и на критичним правцима дуж државне границе. Да би се побољшала координација рада службе ВОЈ са граничним јединицама на плану осматрања ваздушног простора и ради јачања дисциплине у граничним ВОСт већ почетком 1955. године гранични ВОСт су смештени у објекте граничних јединица, њима су дисциплински потчињавани и на њих су се ослањали по елементима позадине. За потребе осматрања ваздушног простора погранични ВОСт су и даље потчињени надлежном пВОЈИН, а њихов распоред координираће команде службе ВОЈИН са командама граничних јединица.

(Крај)

Рајица Бошковић

Болест савременог доба

ХИПЕРТЕНЗИЈА НИКАДА НИЈЕ „НА ОДМОРУ”

Најбоља заштита од компликација током врелих дана су узимање терапије, како је одредио лекар, редовно мерење крвног притиска, правилна исхрана и пијење довољно течности

Треба пратити вредности притиска

Ако се током врућина, које су нас баш притисле, једном у току дана измере ниже вредности крвног притиска - не треба паничити, поручује професорка др Весна Стојанов, специјалиста интерне медицине, кардиолог и клинички хипертензиолог.

У том случају, како каже, пацијенти могу сами да коригују те ниже вредности тако што ће пити довољно течности и умерено посолити храну не више од пет грама соли дневно! Међутим, ако се и даље одржавају ниске вредности од 90-100/50-60 милиметара живиног стуба (ммХг) онда треба да се јаве лекару. Када су вредности притиска ниже, може доћи и до убрзаног или неправилног срчаног рада, али после нормализовања вредности притиска наведене тегобе престају.

- Да, терапија током лета треба да се мења, али искључиво уз савет лекара! Током летњих месеци код појединих пацијената крвни притисак може бити значајно нижи него уобичајено, па се може размотрити привремена корекција дозе појединих антихипертензивних лекова. Пацијенти никада не треба самостално да смањују дозе или прекидају терапију. Такве одлуке доносе се на основу више мерења крвног притиска, присутних симптома и процене лекара - категорична је др Стојанов, начелница Центра за хипертензију Универзитетског Клиничког центра у Београду и председница Удружења за хипертензију Србије.

Она посебно, као најважнију ствар, подвлачи да индивидуални приступ сваком пацијенту остаје основни принцип лечења хипертензије, јер реакција организма на високе температуре и потреба за корекцијом терапије могу значајно да се разликују у зависности од узраста, придружених болести, врсте терапије и степена изложености топлоти.

Индивидуални приступ сваком пацијенту

Подсећа и да се човек годинама прилагођавао мирном ритму промена времена, али последњих деценија присутни су екстремни климатски догађаји: осцилације у температури и за 20 и више степени, велике промене атмосферског притиска... На прелазу из јуна у јул, са 39 степени измерених у скоро свим градовима у Србији, температура је пала на 24- 25 степени.

- Тако да сада све више имамо и млађе метеоропате. Прави разлог за померање старосне границе не знамо. Најмлађи су постали осетљивији на нагле промене времена. Хроничним болесницима је још теже, јер се интензитет болести појачава. Француска студија, у којој је праћено 3.000 испитаника током 14 година, показала је да су за време топлих дана ређи шлогови, али када је висок ваздушни притисак и већа влажност ваздуха повећан је ризик за настанак шлога, наводи наша саговорница, која је и редовни члан Европске академије наука и уметности.

Она додаје и да многи мисле да је повишен крвни притисак искључиво проблем зиме, али летње врућине, такође, могу представљати изазов за кардиоваскуларни систем.

- Када је напољу веома топло, организам покушава да одржи нормалну телесну температуру ширењем крвних судова. Овај природни механизам омогућава боље одавање топлоте, али истовремено код многих доводи до снижавања крвног притиска. Осим тога, појачано знојење узрокује губитак течности и електролита, па уколико се они не надокнаде, може настати дехидрација. Због тога се могу јавити вртоглавица, малаксалост, нестабилност при устајању, па чак и губитак свести.

У највећем ризику су старије особе, болесници са хипертензијом, срчаном инсуфицијенцијом, дијабетесом и хроничним болестима бубрега, као и пацијенти који узимају више лекова за регулацију крвног притиска. Посебно опрезне треба да буду особе које пију диуретике, јер они повећавају излучивање течности и могу допринети дехидрацији током врућина и већем паду притиска - објашњава докторка Стојанов.

ОПАСНЕ ОСЦИЛАЦИЈЕ

-Ако приметите да вам се крвни притисак често значајно мења (на пример, изнад 180/120 ммХг или испод 90/60 ммХг, уз симптоме попут несвестице, јаког бола у грудима, отежаног дисања или неуролошких симптома), потребно је да потражите хитну медицинску помоћ. Важно је нагласити да пацијенти не треба самостално да смањују дозе, нити прекидају терапију. Свака корекција треба да буде спроведена искључиво по препоруци лекара, након процене вредности крвног притиска и општег клиничког стања. У пракси се саветује чешће кућно мерење крвног притиска током топлих дана, вођење дневника мерења и јављање лекару уколико се јаве симптоми попут изражене слабости, вртоглавице, несвестице или ако су вредности крвног притиска трајно ниже од уобичајених, објашњава др Весна Стојанов.

ПРИТИСАК СЕ МЕРИ САМО ДВА ДО ТРИ ПУТА НЕДЕЉНО

- Особе које се лече од хипертензије током лета би требало да мере крвни притисак два до три пута недељно или у случају субјективних тегоба. Битно је да се уради три мерења у размаку три до пет минута. У обзир се узима средња вредност другог и трећег мерења. Уколико су измерене вредности стално ниже тј 90-100/50-60 ммХг или више преко 150/90 ммХг од уобичајених или ако имају изражену вртоглавицу, слабост или несвестицу, ове особе би требало да се обрате лекару - објашњава др Весна Стојанов.

Најбоље је да се тада урадити амбулаторни двадесетчетворочасовни мониторинг артеријског крвног притиска и на тај начин добију вредности притиска током 24 часа, односно током свих дневних и ноћних активности. Лекар тада може да одреди да ли треба и у које време кориговати дозе лекова.

САВЕТИ ЗА ПРЕЖИВЉАВАЊЕ

- Пијте довољно течности, осим ако вам је лекар препоручио ограничење уноса због срчане или бубрежне болести
- Лагани оброци треба да буду распоређени током дана
- Једите што више сезонског воћа и поврћа, који обезбеђују воду, витамине и минерале
- У јеловнику треба да се нађу интегралне житарице, риба и немасно месо
- Ограничите унос засићених масти, индустријски прерађене хране и слаткиша
- Устајте постепено из седећег или лежећег положаја, ако имате вртоглавицу

ДОДАТИ ИЛИ ОГРАНИЧИТИ СО У ИПХРАНИ

- Правилна исхрана може значајно допринети стабилнијем крвном притиску током топлих дана. И даље важи препорука да се не претерују с уносом кухињске соли. Међутим, код пацијената који се обилно зноје или користе диуретике није препоручљиво самостално додатно ограничавати со без консултације с лекаром, јер и премали унос натријума може изазвати тегобе.

Савети о уносу соли и течности морају бити индивидуални. Кафу и алкохол треба пити умерено, јер код појединих особа могу допринети губитку течности и погоршати симптоме дехидрације - каже докторка

Без великог физичког напора

Зато она каже да иако лето често доноси ниже вредности крвног притиска него зима, то не значи да је хипертензија „на одмору”!

-Редовно мерење крвног притиска, правилна исхрана, адекватна хидратација и доследно придржавање препорука лекара остају најбоља заштита од компликација током врелих летњих дана. Наравно, треба избегавати боравак на отвореном између 10 и 17 часова, носити лагану одећу, боравити у расхлађеним просторијама. Такође, треба избегавати већи физички напор током најтоплијег дела дана. Посебну пажњу треба посветити старијим члановима породице који често слабије осећају жеђ и због тога лакше развијају дехидрацију. Уколико се јаве јака вртоглавица, губитак свести, бол у грудима, отежано дисање или изразите осцилације крвног притиска, неопходно је одмах потражити медицинску помоћ, наводи наша саговорница Такође, лекове треба чувати; према упутству произвођача, заштићене од високих температура и директног Сунца.

О. Поповић

Извор: ,,Магазин“

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне школјке за слушне уређаје.

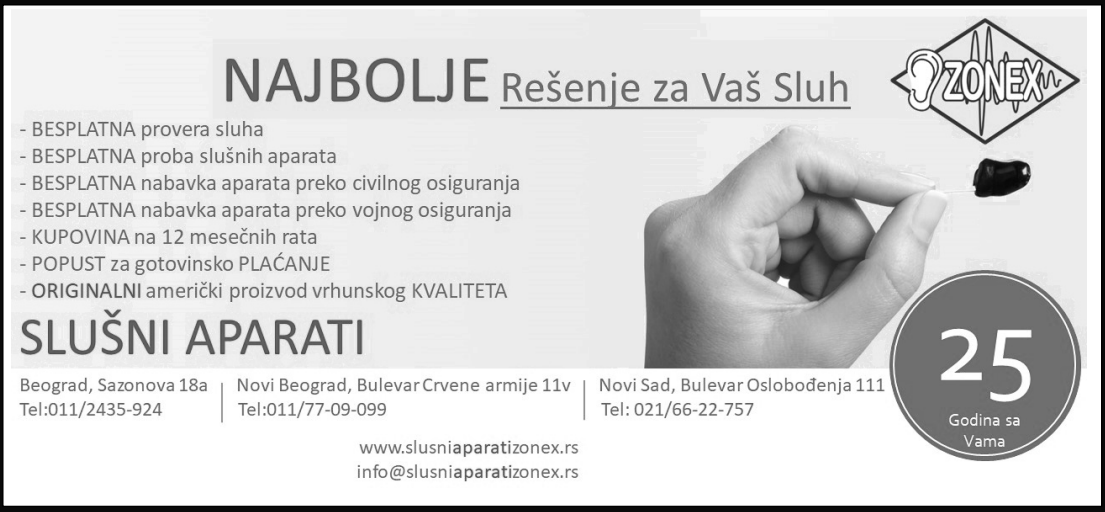
Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда ,,Лала“) тел.011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Миломир Миладиновић

Насловна страна:

Година XXIV. Број 270/271• ЈУЛ/ АВГУСТ 2026.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица), Будимир М. Попадић (Нови Сад), мр Александар Симоновски (Крушевац), Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић (Ниш) и Трајче Митушев (Земун) Јанко Мићић (Крагујевац)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Редакција, дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења http://www.uvps.rs/

ISSN 1452-3809

ЦИП – Каталогизација у публикацији Народна библиотека Србије Војни ветеран ИССН 1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати: ***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигураници.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почасти,
- помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
-Умањење укупних трошкова за висину рефундације
- бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почасти преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

Балкан је постао буре барута око кога се мотају непажљиви пушачи.

Косово је душа Србије. То бездушни морају да знају.

Водите ви рат, мени препустите љубав!

На Западу ништа ново. Још увек је ,,дивљи“.

Балкан је и за велике силе превише брдовит.

Није лако бити Србин. Али је привилегија.

И за псе рата ми имамо шинтере.

Р. Ђ.

TANJA dent
Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ”
Телефон:+381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com
Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попуста.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.
Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије
Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686
Радно време од 12 до 20 х

ДОПУНСКА УСЛУГА
Услуге погребног оркестра Београд на сахрани, кремацији, испраћају, помену.
http://www.pogrebniorkestar.rs/
Aleksandar +381643930694
+381638088919